

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera întâi)

din 18 iunie 2013*

„Concurență — Înțelegeri — Piața mondială a fluorurii de aluminiu — Decizie de constatare a unei încălcări a articolului 81 CE și a articolului 53 din Acordul privind SEE — Acțiune în anulare — Termen de introducere a acțiunii — Tardivitate — Inadmisibilitate — Stabilirea prețurilor și împărțirea piețelor — Dovada încălcării — Dreptul la apărare — Definirea pieței relevante — Amenzi — Gravitatea încălcării — Orientările din anul 2006 privind calcularea amenzilor”

În cauza T-404/08,

Fluorsid SpA, cu sediul în Assemini (Italia),

Minmet financing Co., cu sediul în Lausanne (Elveția),

reprezentate de L. Vasques și de F. Perego, avocați,

reclamante,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată de V. Di Bucci, de C. Cattabriga și de K. Mojzesowicz, în calitate de agenți,

pârâtă,

având ca obiect o cerere de anulare a Deciziei C(2008) 3043 a Comisiei din 25 iunie 2008 privind o procedură de aplicare a articolului 81 [CE] și a articolului 53 din Acordul privind SEE (cazul COMP/39.180 – Fluorură de aluminiu) referitoare la o înțelegere pe piața mondială a fluorurii de aluminiu având ca obiect stabilirea prețurilor și împărțirea piețelor la scară mondială, precum și, cu titlu subsidiar, o cerere de reducere a cuantumului amenzii aplicate reclamantelor,

TRIBUNALUL (Camera întâi),

compus din domnul J. Azizi (raportor), președinte, doamna I. Labucka și domnul S. Frimodt Nielsen, judecători,

grefier: domnul J. Palacio González, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 14 iunie 2012,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: italiana.

Hotărâre

Istoricul cauzei

I – *Situația de fapt*

- 1 Decizia C(2008) 3043 a Comisiei din 25 iunie 2008 privind o procedură de aplicare a articolului 81 [CE] și a articolului 53 din Acordul privind SEE (cazul COMP/39.180 – Fluorură de aluminiu) (COMP/39.180 – Fluorură de aluminiu) (denumită în continuare „decizia atacată”) privește o înțelegere pe piața mondială a fluorurii de aluminiu având ca obiect stabilirea prețurilor și împărțirea piețelor la scară mondială, la care ar fi participat în mod activ reclamantele, Fluorsid SpA și Minmet financing Co. (denumită în continuare „Minmet”).
- 2 Fluorsid este o societate de drept italian care produce și comercializează derivați ai fluorului, în special fluorură de aluminiu. Minmet, o societate stabilită în Elveția, este principalul acționar al Fluorsid, cu o cotă de 54,844 %, și agentul său comercial exclusiv pentru comercializarea fluorurii de aluminiu la nivel mondial, cu excepția Italiei.
- 3 Boliden Odda A/S (denumită în continuare „Boliden”) este o întreprindere norvegiană care activează în domeniul producerii și al comercializării zincului și fluorurii de aluminiu [considerentul (6) al deciziei atacate]. La 23 martie 2005, Boliden a depus la Comisia Comunităților Europene o cerere de imunitate în temeiul Comunicării Comisiei privind imunitatea la amenzi și reducerea cuantumului amenzilor în cauzele referitoare la înțelegeri (JO 2002, C 45, p. 3, Ediție specială, 08/vol. 5, p. 3, denumită în continuare „Comunicarea privind cooperarea”). În aprilie 2005, Boliden a furnizat precizări și informații suplimentare în privința participării sale la o înțelegere pe piața fluorurii de aluminiu și a făcut declarații orale. La 28 aprilie 2005, Comisia a acordat Boliden imunitatea condiționată la amenzi, în temeiul punctului 8 litera (a) din Comunicarea privind cooperarea [considerentul (56) al deciziei atacate].
- 4 La 25 și la 26 mai 2005, conform articolului 20 alineatul (4) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 [CE] și 82 [CE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167, rectificare în JO L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 4, p. 269), Comisia a efectuat inspecții la sediile unor furnizori europeni de fluorură de aluminiu [considerentul (57) al deciziei atacate], mai precis la sediul Fluorsid, al Alufluor AB, al Derivados del Fluor SA și al CE Giulini & C. Srl.
- 5 La 23 și la 31 august 2006, Comisia l-a intervievat pe domnul O., fost director comercial al diviziei fluorură de aluminiu „Noralf” a Boliden, în temeiul articolului 19 din Regulamentul nr. 1/2003 [considerentul (58) al deciziei atacate].
- 6 Între lunile septembrie 2006 și februarie 2007, Comisia a trimis mai multe solicitări de informații întreprinderilor vizate de procedura administrativă la momentul respectiv, și anume Industries chimiques du fluor (ICF), societate de drept tunisian, Boliden, Alufluor, Derivados del Fluor, Fluorsid, CE Giulini & C., Minmet și Industrial Quimica de Mexico (IQM), societate de drept mexican, în temeiul articolului 18 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, la care aceste întreprinderi au răspuns [considerentul (59) al deciziei atacate].
- 7 La 29 martie 2007, în cursul unei reuniuni cu Comisia, Fluorsid a furnizat anumite documente. La 22 aprilie 2007, Fluorsid a prezentat în temeiul Comunicării privind cooperarea o „cerere de imunitate sau de reducere a amenzii” pe care Comisia a interpretat-o drept o cerere de reducere a cuantumului

amenzii. La 27 mai 2007, Fluorsid prezentat o anexă la această cerere. La 13 iulie 2007, Comisia a informat Fluorsid că nu avea intenția să îi acorde o reducere a cuantumului amenzilor în temeiul Comunicării privind cooperarea [considerentele (60), (248) și (249) ale deciziei atacate].

- 8 La 24 aprilie 2007, Comisia a deschis în mod oficial procedura împotriva, între altele, a ICF, Boliden, Fluorsid, Minmet și IQM și a adoptat o comunicare privind obiecțiunile, care le-a fost trimisă la 25 aprilie 2007 și notificată între 26 și 30 aprilie 2007. În același timp, Comisia le-a acordat acces la dosar sub formă de CD-ROM [considerentul (61) al deciziei atacate].
- 9 Cu excepția Boliden, destinatarii comunicării privind obiecțiunile au prezentat observații privind obiecțiunile ridicate în privința lor [considerentul (62) al deciziei atacate].
- 10 La 13 septembrie 2007, a avut loc o audiere la care au participat toți destinatarii comunicării privind obiecțiunile [considerentul (63) al deciziei atacate].
- 11 La 11 și la 14 aprilie 2008, Comisia a adresat solicitări de informații tuturor destinatarilor comunicării privind obiecțiunile, invitându-i să indice cifra lor de afaceri globală pentru anii 1999, 2000, 2001 și 2007 și vânzările lor de fluorură de aluminiu și să ofere precizări privind orice modificare semnificativă viitoare referitoare la activitate sau la proprietate [considerentul (64) al deciziei atacate].

II – Decizia atacată

A – Dispozitivul deciziei atacate

- 12 Dispozitivul deciziei atacate are următorul cuprins:

„Articolul 1

Următoarele întreprinderi au încălcat articolul 81 [CE] și articolul 53 din Acordul privind SEE prin participarea, în perioada 12 iulie 2000-31 decembrie 2000, la un acord și/sau la o practică concertată în sectorul fluorurii de aluminiu:

- (a) Boliden [...]
- (b) Fluorsid [...] și Minmet [...]
- (c) [ICF]
- (d) [IQM] și QB Industrias SAB

Articolul 2

Se impun următoarele amenzi pentru încălcarea prevăzută la articolul 1:

- (a) Boliden [...]: 0 EUR;
- (b) Fluorsid [...] și Minmet [...], împreună și în solidar: 1 600 000 EUR;
- (c) [ICF]: 1 700 000 EUR;
- (d) [IQM] și QB. Industrias SAB., împreună și în solidar: 1 670 000 EUR

[...]”

B – *Motivarea deciziei atacate*

- 13 În motivarea deciziei atacate, Comisia a considerat, în esență, cele ce urmează.
1. Cu privire la sectorul fluorurii de aluminiu
- 14 Potrivit Comisiei, fluorura de aluminiu este un compus chimic utilizat pentru producerea aluminiului, permițând reducerea consumului de energie electrică necesară la momentul fuziunii în cursul procesului de producere a aluminiului primar și contribuind astfel în mod semnificativ la reducerea costurilor de producere a aluminiului. Producătorii de aluminiu ar fi principalii consumatori ai fluorurii de aluminiu. Producția anuală de aluminiu ar fi de peste 20 de milioane de tone la nivel mondial, dintre care aproximativ 30 % în Europa [considerentele (2) și (3) ale deciziei atacate].
- 15 În anul 2000, vânzările de fluorură de aluminiu ale Fluorsid în Spațiul Economic European (SEE) s-ar fi ridicat la un quantum de 2 717 735 de euro și la nivel mondial la un quantum de 31 997 725 de euro. În anul 2007, cifra de afaceri mondială ar fi atins un quantum de 83 136 704 de euro [considerentul (15) al deciziei atacate].
- 16 În anul 2000, valoarea de piață totală estimată a fluorurii de aluminiu vândute pe piața liberă din SEE ar fi fost de aproximativ 71 600 000 de euro. Valoarea de piață a fluorurii de aluminiu vândute pe piața liberă mondială vizată de înțelegere ar fi fost, în anul 2000, de aproximativ 340 000 000 de euro. Cota de piață cumulată estimată a întreprinderilor avute în vedere în decizia atacată s-ar ridica la 33 % pe piața din SEE și la 35 % pe piața mondială [considerentul (33) al deciziei atacate].
- 17 Fluorura de aluminiu s-ar negocia la nivel mondial. Schimburile s-ar face dinspre Statele Unite către SEE și dinspre SEE către Statele Unite, Africa, America de Sud și Australia [considerentul (35) al deciziei atacate]. ICF ar comercializa cantități considerabile de produs în SEE [considerentul (36) al deciziei atacate]. Începând cu anul 1997, asociația producătorilor de fluorură de aluminiu, Inorganic Fluorine Producers Association (IFPA), reunește producătorii din lumea întreagă [considerentul (38) al deciziei atacate].
2. Cu privire la reuniunea de la Milano și la punerea în aplicare a înțelegerii
- 18 Potrivit Comisiei, anumite practici coluzive din industria fluorurii de aluminiu datează deja din perioada cuprinsă între crearea, în anul 1997, a IFPA și reuniunea de la Milano (Italia) din 12 iulie 2000, însă nu există nicio dovadă convingătoare în această privință [considerentul (73) al deciziei atacate]. Comisia a precizat că, la reuniunea de la Milano, ar fi fost prezenți reprezentanți ai Fluorsid, ai ICF și ai IQM, în timp ce un reprezentant al diviziei „Noralf” a Boliden ar fi participat telefonic la această reuniune. În cursul reuniunii respective, participanții s-ar fi pus de acord asupra unui obiectiv de majorare cu 20 % a prețurilor pentru comercializarea fluorurii de aluminiu. Aceștia ar fi examinat mai multe regiuni din lume, inclusiv Europa, pentru a stabili un nivel de preț general și, în anumite cazuri, o împărțire a pieței. Conform acordului lor, scopul general era obținerea unui nivel mai ridicat de preț și descurajarea oricărei reduceri importante. De asemenea, participanții ar fi schimbat informații sensibile din punct de vedere comercial. În această privință, Comisia s-a întemeiat pe raportul reuniunii de la Milano al domnului R., reprezentant al Fluorsid, pe însemnările domnului O., reprezentant al diviziei „Noralf” a Boliden, și pe declarația domnului O. [considerentele (77)-(91) ale deciziei atacate].
- 19 După reuniunea de la Milano, întreprinderile în cauză ar fi rămas în contact [considerentul (93) al deciziei atacate].

- 20 La 25 octombrie 2000, domnul T., din divizia „Noralf” a Boliden, și domnul A., de la IQM, ar fi schimbat prin telefon informații referitoare la ofertele lor respective adresate unui client în Australia, inclusiv referitoare la nivelul de preț, la durata contractului și la cantitatea oferită. Conținutul acestei conversații telefonice ar fi relatat într-o notă olografă de la momentul respectiv, a domnului T., adresată domnului O., care făcea de asemenea parte din divizia „Noralf” a Boliden [considerentul (94) al deciziei atacate].
- 21 La 8 noiembrie 2000, domnul C., administrator delegat al Minmet, ar fi trimis o notă către Fluorsid cu privire la o conversație telefonică pe care ar fi avut-o în aceeași zi cu domnul G. de la ICF, privind prețurile de vânzare a fluorurii de aluminiu [considerentul (95) al deciziei atacate].
- 22 La 9 noiembrie 2000, Minmet ar fi trimis Fluorsid un alt raport al unei reuniuni cu ICF la Lausanne (Elveția) privind clientela și prețurile pe anumite piețe, în special Brazilia și Venezuela [considerentul (96) al deciziei atacate].

3. Cu privire la aplicarea articolului 81 alineatul (1) CE și a articolului 53 alineatul (1) din Acordul privind SEE

- 23 Comisia a concluzionat că reuniunea de la Milano și comportamentele ulterioare acesteia prin care se urmărea punerea sa în aplicare prezentau toate caracteristicile unui acord și/sau ale unei practici concertate în sensul articolului 81 CE sau al articolului 53 din Acordul privind SEE [considerentele (115)-(122) ale deciziei atacate] și că această înțelegere constituia o încălcare unică și continuă [considerentele (123)-(129) ale deciziei atacate].
- 24 Această încălcare ar fi avut drept obiect restrângerea concurenței în Comunitatea Europeană și în SEE [considerentele (130)-(135) ale deciziei atacate], însă sfera sa geografică ar fi fost mondială, extinzându-se la regiunile menționate în raportul reuniunii de la Milano, și anume în special la Europa, la Turcia, la Australia, la America de Sud, la Africa de Sud și la America de Nord [considerentul (136) al deciziei atacate].
- 25 Potrivit Comisiei, înțelegerea era susceptibilă să aibă un efect semnificativ asupra comerțului dintre statele membre sau dintre părțile contractante la Acordul privind SEE [considerentele (137)-(142) ale deciziei atacate].

4. Cu privire la durata încălcării

- 26 În pofida unor indicații potrivit cărora producătorii de fluorură de aluminiu se angajaseră deja în practici coluzive în cursul celei de a doua jumătăți a anilor '90, în special în urma unei reuniuni desfășurate în Grecia în anul 1999, Comisia a apreciat că nu dispunea de elemente de probă convingătoare privind existența unei înțelegeri, decât „cel puțin” începând cu 12 iulie 2000, data reuniunii de la Milano [considerentul (144) al deciziei atacate].
- 27 În sectorul fluorurii de aluminiu, contractele de livrări ar fi negociate în avans într-o perioadă care începe în cursul celui de al doilea semestru al fiecărui an calendaristic și se termină la sfârșitul aceluiași an calendaristic sau în cursul primelor cinci luni ale anului calendaristic următor. Acest lucru ar fi valabil și pentru contractele plurianuale. Anumite contracte plurianuale ar prevedea întotdeauna fie o negociere anuală a prețurilor la sfârșitul fiecărui an calendaristic, fie o revizuire semestrială a prețurilor la sfârșitul fiecărui semestru. Raportul reuniunii de la Milano ar confirma că practica din acest sector consta în stabilirea prețurilor în avans pentru exercițiul financiar următor. Din aceasta Comisia a dedus că rezultatul contactelor coluzive din luna iulie 2000 s-ar fi aplicat negocierilor desfășurate în cursul celui de al doilea semestru al anului 2000 [considerentul (146) al deciziei atacate].

28 Astfel, Comisia a ajuns la concluzia că înțelegerea a continuat să existe și să producă efecte anticoncurențiale prin comportamentele membrilor săi „cel puțin” până la 31 decembrie 2000 [considerentul (147) al deciziei atacate].

5. Cu privire la stabilirea cuantumului amenzii

29 Comisia a stabilit cuantumul de bază al amenzii care trebuia aplicată reclamantelor, pe baza datelor furnizate de acestea privind valoarea vânzărilor lor ale produsului în cauză calculate în SEE (6 279 960 de euro), la 1 600 000 de euro [considerentul (243) al deciziei atacate], precizând că, în conformitate cu Orientările privind calcularea amenzilor aplicate în temeiul articolului 23 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1/2003 (JO 2006, C 210, p. 2, Ediție specială, 08/vol. 4, p. 264, denumite în continuare „Orientările din anul 2006”), „cuantumul de bază al amenzii trebuie să fie legat de o proporție din valoarea vânzărilor, determinată în funcție de gradul de gravitate al încălcării, multiplicată cu numărul de ani în cursul cărora a avut loc încălcarea” [considerentul (234) al deciziei atacate].

30 În prezenta cauză, încălcarea ar fi constat în special într-un acord orizontal de stabilire a prețurilor, care, ca urmare a înseși naturii sale, ar figura printre restricțiile cele mai grave ale concurenței. Aceasta ar trebui să se reflecte în proporția din valoarea vânzărilor luată în considerare [considerentul (236) al deciziei atacate]. În anul 2000, cota de piață cumulată, estimată, a întreprinderilor care au participat la această încălcare nu ar fi depășit 35 % în SEE [considerentul (237) al deciziei atacate]. Sfera geografică a înțelegerii ar fi fost mondială [considerentul (238) al deciziei atacate]. Comisia „a luat în considerare și gradul de săvârșire a încălcării [considerentele (134) și (135), (154)-(156), (172) și (185) ale deciziei atacate] pentru a stabili proporția din valoarea vânzărilor de care trebuie să se țină seama” [considerentul (239) al deciziei atacate].

31 Comisia a concluzionat că, luând în considerare factorii menționați mai sus privind natura încălcării și sfera sa geografică, proporția din valoarea vânzărilor a fiecărei întreprinderi, pornind de la care trebuia stabilit cuantumul de bază al amenzilor care trebuiau aplicate, era de 17 % [considerentul (240) al deciziei atacate].

32 Întrucât durata încălcării corespundea „cel puțin” perioadei 12 iulie-31 decembrie 2000, factorul de multiplicare care trebuie aplicat la cuantumul de bază stabilit ar fi de 0,5 [considerentul (241) al deciziei atacate]. Cuantumul suplimentar pentru a descuraja întreprinderile să participe la acorduri orizontale de stabilire a prețurilor, precum cel în cauză, ar fi de 17 % din valoarea vânzărilor [considerentul (242) al deciziei atacate].

33 Comisia a stabilit cuantumul de bază ale amenzii care trebuia aplicată participanților la înțelegere după cum urmează:

- Boliden: 1 milion de euro;
- Fluorsid și Minmet: 1,6 milioane de euro;
- ICF: 1,7 milioane de euro;
- IQM, QB Industrias SAB: 1,67 milioane de euro.

34 În temeiul Comunicării privind cooperarea, în final Comisia a acordat imunitate societății Boliden, care a fost scutită de orice amendă.

6. Cu privire la circumstanțele atenuante

35 În final, Comisia a considerat că simplul fapt că Fluorsid și Minmet au cooperat la investigație nu constituie, ca atare, o circumstanță atenuantă și că în cauză nu există nicio circumstanță excepțională de natură să justifice o reducere a quantumului amenzii aplicate acestora [considerentele (248) și (249) ale deciziei atacate]. Comisia a arătat că Fluorsid prezentase cererea sa de imunitate sau de reducere a amenzii după aproximativ doi ani de la începerea investigației, fiind a doua întreprindere care a luat legătura cu ea. Comisia a constatat că informațiile furnizate de Fluorsid înainte de adoptarea comunicării privind obiecțiunile nu aduseseră o valoare adăugată semnificativă și că partea din informațiile furnizate de aceasta ulterior datei de 22 aprilie 2007 nu fusese utilizată pentru dovedirea încălcării [considerentele (260)-(263) ale deciziei atacate]. În consecință, Comisia nu a acordat o reducere a quantumului amenzii aplicate acestora. Comisia a stabilit quantumul final al amenzii aplicate reclamantelor împreună și în solidar la 1 600 000 de euro [considerentul (276) și articolul 2 din decizia atacată].

Procedura și concluziile părților

36 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 20 septembrie 2008, semnată de aceiași reprezentanți legali, reclamantele au introdus împreună prezenta acțiune.

37 Reclamantele solicită Tribunalului:

- anularea deciziei atacate;
- cu titlu subsidiar, reducerea quantumului amenzii care le-a fost aplicată în solidar;
- obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

38 Comisia solicită Tribunalului:

- respingerea acțiunii formulate de Minmet drept vădit inadmisibilă sau, cu titlu subsidiar, drept vădit nefondată;
- respingerea acțiunii formulate de Fluorsid drept nefondată;
- obligarea reclamantelor la plata cheltuielilor de judecată.

39 Pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul (Camera întâi) a decis deschiderea procedurii orale.

40 Întrucât un membru al camerei a fost împiedicat să judece, președintele Tribunalului a desemnat, în temeiul articolului 32 alineatul (3) din Regulamentul de procedură al Tribunalului, un alt judecător pentru a completa camera.

41 În cadrul unei măsuri de organizare a procedurii adoptate în temeiul articolului 64 din Regulamentul de procedură, Tribunalul a solicitat Comisiei să răspundă în scris la o întrebare. Comisia a dat curs acestei măsuri de organizare a procedurii în termenul acordat.

42 Pledoariile părților și răspunsurile acestora la întrebările orale adresate de Tribunal au fost ascultate în ședința din 14 iunie 2012. În ședință, Comisia a furnizat un document care explica modul în care aceasta ar fi calculat valoarea vânzărilor și cotele de piață în vederea stabilirii quantumului amenzii aplicate reclamantelor. După ascultarea părților, acest document a fost depus la dosar, aspect consemnat în procesul-verbal de ședință.

În drept

I – *Cu privire la admisibilitate*

A – *Observație introductivă*

- 43 Întrucât Comisia a invocat excepția inadmisibilității acțiunii, în măsura în care a fost formulată de Minmet, trebuie precizat că decizia atacată constituie un ansamblu decizional care cuprinde mai multe decizii individuale similare prin care se aplică amenzi, adoptate în cadrul unei proceduri comune (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 14 septembrie 1999, Comisia/AssiDomän Kraft Products și alții, C-310/97 P, Rec., p. I-5363, punctul 49 și următoarele). În prezenta cauză, trebuie să se distingă în special decizia adresată Fluorsid de cea adresată Minmet și să se aprecieze separat admisibilitatea acțiunilor formulate de Minmet și de Fluorsid, întrucât aceste acțiuni vizează decizii distincte din punct de vedere juridic adoptate în privința lor (a se vedea în acest sens Hotărârea Comisia/AssiDomän Kraft Products și alții, citată anterior, punctele 53-56).

B – *Cu privire la întinderea acțiunii*

- 44 Trebuie amintit că, la 9 iulie 2008, Comisia a notificat Minmet o versiune în limba engleză a deciziei atacate. În schimb, societății Fluorsid i-a fost notificată, la 11 iulie 2008, o versiune în limba italiană a deciziei atacate.
- 45 Printre capetele de cerere din cererea introductivă figurează solicitarea de „a anula decizia în totalitate”, fără o precizare suplimentară privind obiectul litigiului. Cu toate acestea, la punctul 1 din cererea introductivă se arată că reclamantele urmăresc „obținerea anulării Deciziei C(2008) 3043 a Comisiei [...], notificată Fluorsid și Minmet la 11 [...] și, respectiv, la 9 iulie 2008”. De asemenea, la punctul 3 din cererea introductivă se precizează că, „prin prezenta acțiune, [...] Fluorsid și Minmet urmăresc să atace decizia [...] prin care Comisia [...] a concluzionat în sensul unei încălcări a articolului 81 [CE...] și prin care, în consecință, aceasta a sancționat împreună și în solidar Fluorsid și Minmet”. În sfârșit, în anexa la cererea introductivă, reclamantele nu au furnizat decât decizia adresată Fluorsid în limba italiană, însă nu și pe cea adresată Minmet în limba engleză. Astfel, doar în urma unei măsuri de organizare a procedurii Tribunalului în temeiul articolului 64 din Regulamentul de procedură Minmet a prezentat această versiune a deciziei atacate.
- 46 Rezultă din toate aceste împrejurări că, deși reclamantele nu au precizat în mod expres că acțiunea lor viza în realitate două decizii distincte din punct de vedere juridic, respectiv adresate către două persoane juridice diferite, nu este mai puțin adevărat că rezultă cu suficientă claritate și precizie din cererea introductivă că reclamantele urmăreau să conteste și să solicite anularea acestor două decizii în măsura în care le cauzează prejudicii. Astfel, după cum reclamantele au reafirmat în ședință, aspect consemnat în procesul-verbal de ședință, acestea consideră „decizia atacată” drept „una și aceeași decizie” care le-a fost notificată, întrucât în aceasta li se stabilește răspunderea solidară pentru un singur comportament ilicit și li se aplică, pentru acest motiv, o amendă împreună și în solidar.

C – *Cu privire la admisibilitatea acțiunii formulate de Minmet*

- 47 În ceea ce privește admisibilitatea acțiunii formulate de Minmet, în măsura în care vizează decizia care i-a fost adresată, trebuie amintit că Comisia a susținut că această acțiune a fost introdusă tardiv la 20 septembrie 2008 și trebuie, așadar, să fie declarată inadmisibilă. În această privință, Minmet arată că întârzierea respectivă ar fi fost cauzată de funcționarea defectuoasă a comunicațiilor electronice. Ar fi vorba despre fapte obiective de natură tehnică care au caracter imprevizibil și, așadar, scuzabil.

- 48 Independent de problema dacă Minmet are dreptul să formuleze acțiunea împotriva deciziei care i-a fost adresată, aspect contestat de Comisie, trebuie să se constate că Minmet dispune de interesul de a exercita acțiunea împotriva deciziei adresate și împotriva amenzii aplicate Fluorsid, pentru care Minmet a fost considerată răspunzătoare în solidar atât în respectiva decizie, cât și în cea care i-a fost notificată în mod individual. Acest aspect este valabil cu atât mai mult cu cât decizia adresată Fluorsid constituie temeiul juridic primar pentru această răspundere solidară a Minmet, care este indisociabil legată de cea a Fluorsid și de amenda aplicată acesteia din urmă. Nu ar exista, așadar, dubii în privința interesului Minmet de a obține anularea sau reducerea amenzii respective.
- 49 În orice caz, după cum s-a recunoscut în jurisprudență, în ceea ce privește una și aceeași acțiune, instanța Uniunii poate renunța să examineze calitatea procesuală activă a celorlalți reclamânți (Hotărârea Curții din 24 martie 1993, CIRFS și alții/Comisia, C-313/90, Rec., p. I-1125, punctul 31, și Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2003, Verband der freien Rohrwerke și alții/Comisia, T-374/00, Rec., p. II-2275, punctul 57).
- 50 Având în vedere cele de mai sus, Tribunalul concluzionează că acțiunea formulată de Minmet este admisibilă în măsura în care este îndreptată împotriva deciziei adresate Fluorsid și împotriva căreia acțiunea a fost formulată în termen.
- 51 În schimb, în ceea ce privește acțiunea formulată de Minmet împotriva deciziei care i-a fost adresată, trebuie amintit, mai întâi, că concluziile Comisiei implică respingerea acestei acțiuni drept inadmisibilă, întrucât termenul pentru prezentarea acțiunii respective expirase. În această privință, trebuie arătat că termenul de introducere a acțiunii, de două luni de la data notificării actului în cauză, în sensul articolului 230 al cincilea paragraf CE, este de ordine publică și este instituit în vederea asigurării clarității și a securității situațiilor juridice și în vederea evitării oricărei discriminări sau a oricărui tratament arbitrar în administrarea justiției. În consecință, instanța are obligația să verifice din oficiu dacă termenul menționat a fost respectat (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 18 septembrie 1997, Mutual Aid Administration Services/Comisia, T-121/96 și T-151/96, Rec., p. II-1355, punctul 38). Astfel, termenul respectiv este fix, absolut și nu poate fi prelungit (Hotărârea Tribunalului din 16 decembrie 2011, Enviro Tech Europe și Enviro Tech International/Comisia, T-291/04, Rep., p. II-8281, punctul 95).
- 52 În prezenta cauză, decizia atacată a fost notificată societății Minmet la 9 iulie 2008. Potrivit articolului 101 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul de procedură, „în cazul termenelor pe zile, pe săptămâni, pe luni sau pe ani care încep să curgă de la momentul producerii unui eveniment sau al efectuării unui act, ziua producerii evenimentului sau a efectuării actului nu intră în calculul aceluia termen”. Articolul 102 alineatul (2) din același regulament prevede că termenele procedurale se prelungesc pentru considerente de distanță, în mod invariabil, cu zece zile. În consecință, în prezenta cauză, termenul pentru a formula o acțiune împotriva deciziei adresate Minmet expirase la 19 septembrie 2008, aspect recunoscut de Minmet în ședință și consemnat în procesul-verbal de ședință. Cu toate acestea, doar prin depunerea cererii introductive la grefa Tribunalului, la 20 septembrie 2008, Minmet a introdus acțiunea sa împotriva deciziei care îi fusese adresată.
- 53 Minmet susține că solicitarea Tribunalului de a remedia neregulile cererii introductive ar fi prelungit termenul de introducere a acțiunii. Cu toate acestea, având în vedere că termenul respectiv este fix, absolut și nu poate fi prelungit (Hotărârea Enviro Tech Europe și Enviro Tech International/Comisia, punctul 51 de mai sus, punctul 95), nici o astfel de cerere, nici acceptarea de către Tribunal a unei astfel de remedieri a neregulilor nu puteau afecta expirarea termenului de introducere a acțiunii. Astfel, s-a statuat că admisibilitatea unei acțiuni trebuia apreciată în raport cu situația existentă la momentul depunerii cererii introductive. Dacă, la momentul respectiv, nu sunt întrunite condițiile pentru formularea acțiunii, aceasta este, așadar, inadmisibilă. Astfel, remedierea neregulilor nu este posibilă decât dacă are loc în termenul de introducere a acțiunii (a se vedea Ordonanța Tribunalului din 7 septembrie 2010, Norilsk Nickel Harjavalta și Umicore/Comisia, T-532/08, Rep., p. II-3959, punctul 70, și Ordonanța Tribunalului Etimine și Etiproducts/Comisia, T-539/08, Rep., p. II-4017,

punctul 76 și jurisprudența citată). Or, trebuie constatat că, în prezenta cauză, remedierea neregulii a avut loc după expirarea termenului de introducere a acțiunii, astfel încât aceasta nu mai putea face admisibilă acțiunea formulată de Minmet.

- 54 În consecință, în măsura în care acțiunea formulată de Minmet vizează decizia care i-a fost adresată, aceasta a fost formulată tardiv și trebuie declarată inadmisibilă.
- 55 Aprecierea menționată nu este repusă în discuție de celelalte argumente invocate de reclamante.
- 56 În primul rând, simplul fapt că prezenta acțiune a fost introdusă împreună de Fluorsid și de Minmet, în calitate de unitate economică, împotriva „deciziei atacate”, fără a face distincție între deciziile individuale care le-au fost adresate, nu poate avea drept consecință faptul ca Minmet să beneficieze de același termen de introducere a acțiunii precum Fluorsid.
- 57 Desigur, noțiunea de întreprindere, în sensul articolului 81 alineatul (1) CE, trebuie să fie înțeleasă ca desemnând o unitate economică, chiar dacă din punct de vedere juridic această unitate economică este constituită din mai multe persoane fizice sau juridice. În cazul în care o astfel de entitate economică încalcă normele privind concurența, această încălcare trebuie, potrivit principiului răspunderii personale, să fie imputată fără echivoc unei persoane juridice căreia i se vor putea aplica amenzi, iar comunicarea privind obiecțiunile și, cu atât mai mult, decizia finală trebuie să fie adresate acesteia din urmă, indicându-se calitatea în care acestei persoane juridice îi sunt imputate faptele invocate (a se vedea Hotărârea Curții din 10 septembrie 2009, Akzo Nobel și alții/Comisia, C-97/08 P, Rep., p. I-8237, punctele 54-57 și jurisprudența citată, Concluziile avocatului general Kokott prezentate în această cauză, Rep., p. I-8241, punctul 37).
- 58 Pe de altă parte, dacă un destinatar al unei astfel de decizii hotărâște să formuleze o acțiune în anulare, instanța Uniunii nu este sesizată decât cu elementele deciziei care îl privesc pe acesta. În schimb, elementele care privesc alți destinatari și care nu au fost atacate sau care au fost atacate după expirarea termenului nu fac obiectul litigiului pe care instanța Uniunii trebuie să îl soluționeze (Hotărârea Comisia/AssiDomän Kraft Products și alții, punctul 43 de mai sus, punctul 53, și Hotărârea din 29 martie 2011, ArcelorMittal Luxemburg/Comisia, C-201/09 P și C-216/09 P, Rep., p. I-2239, punctul 142).
- 59 Trebuie constatat că Minmet este o persoană juridică distinctă de Fluorsid, și că, în consecință, în ceea ce privește decizia care i-a fost adresată, aceasta nu poate beneficia de termenul de introducere a acțiunii care se aplică în privința deciziei adresate Fluorsid. Astfel, este vorba despre două decizii diferite adresate către două persoane juridice distincte, notificate la date diferite și pentru care termenul de introducere a acțiunii trebuie să fie calculat separat.
- 60 În al doilea rând, în ceea ce privește invocarea de către Minmet a unui caz de forță majoră și a unei erori scuzabile, trebuie amintită jurisprudența care a recunoscut că noțiunile de forță majoră și de caz fortuit presupun un element obiectiv, referitor la împrejurări neobișnuite și străine operatorului, și un element subiectiv, legat de obligația persoanei interesate de a se proteja de consecințele evenimentului neobișnuit luând măsuri adecvate, fără a accepta sacrificii excesive. În special, operatorul trebuie să dea dovadă de diligență în vederea respectării termenelor prevăzute. În consecință, trebuie să fie vorba despre dificultăți neobișnuite, independente de voința reclamantei și care apar ca fiind inevitabile, în pofida faptului că au fost depuse toate diligențele (Hotărârea Curții din 15 decembrie 1994, Bayer/Comisia, C-195/91 P, Rec., p. I-5619, punctele 31 și 32). În plus, nu se poate deroga de la aplicarea normelor privind termenele de procedură decât în împrejurări cu totul excepționale, de caz fortuit sau de forță majoră, conform articolului 45 al doilea paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, având în vedere că aplicarea strictă a acestor norme respectă cerința de securitate juridică și necesitatea de a se evita orice discriminare sau orice tratament arbitrar în administrarea justiției (a se vedea Ordonanța Curții din 8 noiembrie 2007, Belgia/Comisia, C-242/07 P, Rep., p. I-9757, punctul 16 și jurisprudența citată).

- 61 Cu privire în special la noțiunea de eroare scuzabilă, s-a statuat că aceasta nu viza decât împrejurări excepționale în care în special instituția în cauză adoptase un comportament de natură să provoace, prin el însuși sau într-o măsură determinantă, o confuzie admisibilă în percepția justițiabilului de bună-credință și care dă dovadă de întreaga diligență cerută unei persoane normal informate (Ordonanța Curții din 14 ianuarie 2010, SGAE/Comisia, C-112/09 P, Rep., p. I-351, punctul 20), cu titlu de exemplu, atunci când reclamantul s-a confruntat cu o dificultate de interpretare deosebită de a identifica autoritatea competentă sau durata termenului (Ordonanța Curții din 17 mai 2002, Germania/Parlamentul European și Consiliul, C-406/01, Rec., p. I-4561, punctul 21, și Ordonanța Curții SGAE/Comisia, citată anterior, punctul 24, Hotărârea Tribunalului din 6 iunie 1996, Confindustria și Romoli/Consiliul, T-382/94, Rec., p. II-519, punctul 21).
- 62 Cu toate acestea, în prezenta cauză, pe de o parte, dispozițiile aplicabile în privința termenelor de introducere a acțiunii nu prezentau nicio dificultate de interpretare pentru Minmet. În plus, Comisia nu a avut un comportament de natură să provoace confuzie cu privire la aprecierea termenului. Dimpotrivă, aceasta a îndeplinit cerințele de claritate și de securitate juridică, notificând, la date diferite, două decizii distincte – în plus, în versiuni lingvistice diferite, și anume în engleză către Minmet și în italiană către Fluorsid – către două persoane juridice distincte. Rezultă din aceasta că Minmet era perfect în măsură să recunoască și să știe că era vorba despre două decizii distincte din punct de vedere juridic, dintre care fiecare producea efecte juridice distincte față de fiecare dintre reclamante.
- 63 Pe de altă parte, Minmet invocă, în mod foarte puțin detaliat și fără probe în susținere, că depunerea tardivă a acțiunii ar fi fost cauzată de funcționarea deficitară a comunicărilor electronice și de întârzierea imprevizibilă a sistemului de poștă electronică în a comunica netransmiterea, precum și de probleme de funcționare a faxului. Astfel, din înscrisurile Minmet nici măcar nu rezultă la ce dată ar fi încercat să trimită cererea introductivă. Or, astfel de afirmații vagi și nesusținute cu probe nu pot fi suficiente pentru a dovedi un caz de forță majoră sau de eroare scuzabilă. În consecință, acest argument trebuie respins drept vădit nefondat.
- 64 Având în vedere considerațiile de mai sus, trebuie concluzionat că Minmet nu a atacat decizia care i-a fost adresată în termenul de introducere a acțiunii prevăzut la articolul 230 al cincilea paragraf CE, astfel încât această decizie a devenit definitivă în privința sa, iar Minmet era decăzută din dreptul de a contesta legalitatea deciziei respective.

II – *Cu privire la fond*

A – *Rezumatul motivelor de anulare*

- 65 În susținerea acțiunilor formulate, reclamantele invocă, în esență, trei motive.
- 66 Primul motiv este întemeiat, cu titlu principal, pe încălcarea articolului 81 CE. În primul rând, înțelegerea invocată de Comisie în decizia atacată ar fi „imposibilă”. În al doilea rând, chiar dacă ar fi existat o astfel de înțelegere, aceasta nu ar fi avut efecte pe piață, întrucât un acord privind prețurile adoptat în luna iulie 2000 nu ar fi putut să producă efecte în cursul celei de a doua jumătăți a anului 2000, așa cum a afirmat Comisia în decizia atacată. Prețurile pentru al doilea semestru al anului 2000 ar fi fost stabilite în anul 1999 sau „cel puțin” în cursul primelor luni ale anului 2000. În al treilea rând, reclamantele contestă faptul că ar fi fost încheiat un acord care restrânge concurența cu ocazia reuniunii de la Milano. Ar fi vorba doar despre un schimb de informații între concurenți. În acest context, reclamantele invocă încălcarea obligației de motivare în temeiul articolului 253 CE privind proba încălcării, precum și al articolului 2 din Regulamentul nr. 1/2003.

- 67 Al doilea motiv este întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare, a articolului 27 din Regulamentul nr. 1/2003, a articolului 81 CE, precum și a „articolului 253 [CE] sau a articolului 173 CE”. În primul rând, în decizia atacată s-ar concluziona în sensul săvârșirii unei încălcări diferite de cea imputată în comunicarea privind obiecțiunile. Comisia s-ar fi întemeiat pe elemente de fapt care nu au fost menționate în comunicarea privind obiecțiunile și cu privire la care părțile nu ar fi putut să își formuleze apărarea. În al doilea rând, Comisia ar fi inclus documentele referitoare la cererea de clemență formulată de Fluorsid în dosarul procedurii administrative, după ce a „ignorat” această cerere de clemență în comunicarea privind obiecțiunile.
- 68 Al treilea motiv, invocat cu titlu subsidiar, este întemeiat pe încălcarea articolului 23 din Regulamentul nr. 1/2003, referitor la amenda aplicată reclamantelor. Acestea din urmă contestă definiția și stabilirea valorii pieței relevante în decizia atacată. Gravitatea încălcării constatate de Comisie ar fi disproporționată. Reclamantele invocă și aplicarea greșită a punctului 18 din Orientările din anul 2006.

B – Cu privire la primul motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 81 CE

1. Observații introductive

- 69 Reclamantele invocă, în esență, pe de o parte, că înțelegerea constatată de Comisie în decizia atacată ar fi imposibilă. Întreprinderile în cauză nu ar fi fost în măsură să impună pe piață producătorilor de aluminiu un preț al fluorurii de aluminiu, din moment ce acest preț nu ar fi determinat de ofertă, ci de cerere. Pe de altă parte, reuniunea de la Milano nu ar fi avut drept scop să definească un „preț al înțelegerii”, ci să „înțeleagă, având în vedere anumite funcții de cost, care ar fi fost prețul care ar fi permis destinatarilor deciziei atacate în discuție să «rămână pe piață», în pofida creșterii exponențiale a costurilor de producție”. În plus, prețurile fluorurii de aluminiu ar fi negociate în fiecare an pentru livrările din anul următor. Astfel, ar fi de asemenea imposibil ca un acord privind prețurile, adoptat în luna iulie 2000, să fi putut produce efecte în cursul celei de a doua jumătăți a anului 2000. Reclamantele concluzionează că, și în situația în care încălcarea invocată de Comisie în decizia atacată ar fi existat, aceasta nu ar fi putut produce efecte asupra pieței relevante. În sfârșit, cu privire la „faptele de la Milano”, reclamantele consideră că Comisia a obținut dovada unui schimb de informații între concurenți, însă nu dovada unei înțelegeri „având un obiect de restrângere a concurenței”. Astfel, Comisia ar fi încălcat articolul 81 CE, obligația de motivare în temeiul articolului 253 CE privind indicarea elementelor de probă ale încălcării, precum și articolul 2 din Regulamentul nr. 1/2003.
- 70 Comisia solicită respingerea prezentului motiv.
- 71 Cu titlu introductiv, trebuie amintită jurisprudența constantă potrivit căreia revine părții sau autorității care invocă o încălcare a normelor privind concurența sarcina de a demonstra existența acesteia, dovedind corespunzător cerințelor legale faptele constitutive ale unei încălcări, și, pe de altă parte, revine întreprinderii care invocă un mijloc de apărare împotriva constatării unei încălcări obligația de a face dovada că sunt îndeplinite condițiile de aplicare a acestui mijloc de apărare, astfel încât autoritatea respectivă va trebui atunci să recurgă la alte elemente de probă (Hotărârea Curții din 17 decembrie 1998, Baustahlgewebe/Comisia, C-185/95 P, Rec., p. I-8417, punctul 58, Hotărârea Curții din 7 ianuarie 2004, Aalborg Portland și alții/Comisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, Rec., p. I-123, punctul 78, și Hotărârea Tribunalului din 16 noiembrie 2006, Peróxidos Orgánicos/Comisia, T-120/04, Rec., p. II-4441, punctul 50).
- 72 În ceea ce privește administrarea probelor privind încălcarea articolului 81 alineatul (1) CE, trebuie de asemenea amintită obligația Comisiei de a prezenta dovezi precise și concordante pentru a susține convingerea fermă că încălcarea invocată a fost săvârșită (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 28 martie 1984, Compagnie royale asturienne des mines și Rheinzink/Comisia, 29/83 și 30/83, Rec., p. 1679, punctul 20). Orice dubiu al instanței trebuie interpretat în favoarea întreprinderii căreia îi

este adresată decizia de constatare a încălcării. Prin urmare, instanța nu poate concluziona că existența încălcării în cauză a fost dovedită de Comisie corespunzător cerințelor legale dacă în percepția sa există încă un dubiu cu privire la acest aspect, în special în cadrul unei acțiuni în anularea unei decizii de aplicare a unei amenzi (Hotărârea Tribunalului din 25 octombrie 2005, Groupe Danone/Comisia, T-38/02, Rec., p. II-4407, punctul 215).

- 73 Potrivit de asemenea unei jurisprudențe constante, nu este obligatoriu ca fiecare dintre dovezile prezentate de Comisie să îndeplinească aceste criterii în raport cu fiecare element al încălcării. Este suficient ca seria de indicii invocată de instituție, apreciată în mod global, să îndeplinească această cerință (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2004, JFE Engineering și alții/Comisia, T-67/00, T-68/00, T-71/00 și T-78/00, Rec., p. II-2501, punctul 180 și jurisprudența citată).
- 74 Pe de altă parte, activitățile la care se referă acordurile și practicile anticoncurențiale se desfășoară de obicei în mod clandestin, reuniunile se țin în secret și documentația aferentă acestora este redusă la minimum. Prin urmare, chiar în cazul în care Comisia descoperă elemente care atestă în mod expres un contact nelegal între operatori, precum rapoartele unor reuniuni, de regulă acestea nu vor fi decât fragmentare și disparate, astfel încât adesea este necesar ca anumite detalii să fie reconstituite prin deducții. În consecință, în majoritatea cazurilor, existența unei practici sau a unui acord anticoncurențial trebuie să fie dedusă din anumite coincidențe și indicii care, privite în ansamblu, pot constitui, în absența unei alte explicații coerente, dovada încălcării normelor de concurență (Hotărârea Curții Aalborg Portland și alții/Comisia, punctul 71 de mai sus, punctele 55-57, și Hotărârea Curții din 25 ianuarie 2007, Sumitomo Metal Industries și Nippon Steel/Comisia, C-403/04 P și C-405/04 P, Rep., p. I-729, punctul 51).
- 75 Noțiunile de acord și de practică concertată, în sensul articolului 81 alineatul (1) CE, adoptă forme de coluziune care au aceeași natură și nu se disting decât prin intensitatea lor și prin formele în care se manifestă (Hotărârea Curții din 8 iulie 1999, Comisia/Anic Participazioni, C-49/92 P, Rec., p. I-4125, punctele 131 și 132, și Hotărârea Tribunalului din 20 martie 2002, HFB și alții/Comisia, T-9/99, Rec., p. II-1487, punctul 190). În plus, în cadrul unei încălcări complexe, nu se poate cere Comisiei să încadreze cu precizie încălcarea ca fiind acord sau practică concertată, în condițiile în care ambele forme de încălcare sunt prevăzute la articolul 81 CE (a se vedea în acest sens Hotărârea Comisia/Anic Participazioni, citată anterior, punctele 111-114, și Hotărârea Tribunalului din 20 aprilie 1999, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, T-305/94-T-307/94, T-313/94-T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 și T-335/94, Rec., p. II-931, punctul 696). Astfel, precum în speță, dubla calificare a încălcării drept acord „și/sau” practică concertată trebuie interpretată în sensul că desemnează un ansamblu complex de elemente de fapt, dintre care unele au fost calificate drept acord, iar altele drept practică concertată în sensul articolului 81 alineatul (1) CE, care nu prevede o calificare specifică pentru acest tip de încălcare complexă (Hotărârea Tribunalului din 17 decembrie 1991, Hercules Chemicals/Comisia, T-7/89, Rec., p. II-1711, punctul 264, și Hotărârea Tribunalului HFB și alții/Comisia, citată anterior, punctul 187).

2. Amintirea conținutului deciziei atacate

- 76 Trebuie amintit că, în decizia atacată, Comisia s-a întemeiat în esență, pentru a constata existența unei încălcări a articolului 81 CE, pe următoarele documente: raportul reuniunii de la Milano [considerentele (77) și (81)-(88) ale deciziei atacate], însemnările domnului O., din divizia „Noralf” a Boliden, cu ocazia acestei reuniuni [considerentul (89) al deciziei atacate], declarația domnului O. privind raportul menționat [considerentul (90) al deciziei atacate], însemnările domnului O. din 25 octombrie 2000 referitoare la convorbirea telefonică între divizia „Noralf” a Boliden și IQM [considerentul (94) al deciziei atacate], precum și însemnările domnului C., de la Minmet, din 8 și din 9 noiembrie 2000 [considerentele (95) și (96) ale deciziei atacate]. Din aceste documente, Comisia a dedus că între reprezentanți ai Fluorsid, domnul R., ai ICF, domnul G., și ai IQM, domnul A., avusese loc o reuniune la 12 iulie 2000 la Milano, la care reprezentantul diviziei „Noralf” a Boliden, domnul O.,

a participat telefonic. Raportul reuniunii de la Milano a fost redactat de domnul R., de la Fluorsid. Potrivit Comisiei, această reuniune avusese un conținut și un obiect anticoncurențiale [considerentele (115)-(122) ale deciziei atacate].

77 Termenii tehnici și abrevierile utilizate în documentele menționate anterior corespund următoarelor definiții:

- „US\$/T sau US\$/MT”, ceea ce înseamnă că prețurile sunt indicate în dolari americani (USD) pe tonă sau pe tonă metrică;
- „incoterms”, ceea ce înseamnă „international commercial terms” (termeni de comerț internațional);
- „fca” (free carrier), ceea ce înseamnă „franco la căraș”;
- „fob” (free on board), ceea ce înseamnă „franco la bord”;
- „cfr” (cost and freight), ceea ce înseamnă „cost și navlu”;
- „C & F filo” (cost and freight și free in liner out), ceea ce înseamnă „cost și navlu și costurile la încărcare revin expeditorului și costurile la descărcare revin cărașului”;
- „LME” (London Metal Exchange), în română „Bursa de Metale de la Londra”, este un loc de cotare a metalelor. Cursul LME determină prețul aluminiului. În documentele la care se face referire, această abreviere indică prețul aluminiului;
- „AlF₃” este abrevierea pentru fluorura de aluminiu. În plus, trebuie precizat că prețul fluorurii de aluminiu poate fi calculat drept procent din cursul LME. Potrivit indicațiilor părților, prețul AlF₃ este în mod normal cuprins între 45 % și 55 % din cursul LME, și anume un quantum cuprins între 650 USD și 900 USD.

78 De asemenea, trebuie observat că documentele pe care se întemeiază Comisia în decizia atacată au fost furnizate fie de Boliden, fie de ceilalți membri ai înțelegerii, între care în special Fluorsid. Reclamantele nu au contestat nici autenticitatea, nici credibilitatea, nici caracterul doveditor al documentelor menționate și niciun element din dosar nu lasă să se prezume că ar trebui să fie repusă în discuție valoarea lor probantă. Astfel, reclamantele nu repun în discuție conținutul ca atare al acestor probe, ci se limitează să conteste concluziile la care a ajuns Comisia pentru a stabili existența unei înțelegeri.

3. Cu privire la proba încălcării

79 În decizia atacată, Comisia a considerat că participanții la reuniunea de la Milano au încheiat un acord cu privire la o majorare cu 20 % a prețului pentru vânzarea fluorurii de aluminiu. De asemenea, aceștia ar fi stabilit un nivel general de preț în mai multe regiuni din lume, inclusiv în Europa, și, în anumite cazuri, ar fi împărțit piețele și ar fi schimbat informații sensibile din punct de vedere comercial. În consecință, trebuie apreciate probele pe care Comisia s-a întemeiat în decizia atacată în susținerea concluziilor sale.

80 Mai întâi, raportul reuniunii de la Milano menționează o majorare cu 20 % a tuturor costurilor între lunile iunie 1999 și iunie 2000, ceea ce ar face necesară o majorare cu 20 % a prețurilor fluorurii de aluminiu în anul 2001. În această privință, se precizează, în continuare, următoarele:

„[Î]ntrucât prețul de vânzare a [fluorurii de aluminiu] în anul 2000 a fost stabilit la sfârșitul primului semestru al anului 1999, iar costurile noastre la jumătatea anului 2000 sunt cu 20 % mai ridicate decât în anul 1999, ar trebui ca în anul 2001 prețurile noastre pentru [fluorura de aluminiu] să fie cu 20 %

mai ridicate decât cele din anul 2000. Cele trei părți [Fluorsid, ICF și IQM] au convenit că această creștere era rezonabilă din punctul de vedere al producătorului. Cu toate acestea, ar trebui să se pună întrebarea dacă oferta/cererea de pe piață permite o astfel de creștere” [considerentul (81) al deciziei atacate].

81 Rezultă astfel în mod clar din raportul reuniunii de la Milano că reprezentanții care au participat la această reuniune, printre care cel al Fluorsid, au convenit o majorare cu 20 % a prețului lor pentru vânzarea de fluorură de aluminiu în anul 2001.

82 În plus, în ceea ce privește piața europeană, raportul reuniunii de la Milano menționează un acord între acești reprezentanți pentru anul 2001 privind un preț de 775 USD „fca”, și anume de 800 USD „fob”, pe tona de fluorură de aluminiu:

„Pentru anul 2001 [ICF] dorește să majoreze prețul la 800 USD/t fca Mordijk [și] la 775 USD/t fob Gabes. Preț[ul] producătorului european [este, așadar, de] 775/800 USD/t fca/fob [per] producător european” [considerentul (85) al deciziei atacate].

83 Rezultă din toate aceste documente relevante că prețul indicat constituie un preț minim de vânzare, sub care membrii înțelegerii nu trebuiau să facă oferte pe piețele avute în vedere.

84 Aceste concluzii sunt confirmate de însemnările domnului O., din divizia „Noralf” a Boliden, făcute cu ocazia reuniunii de la Milano, la care acesta a participat telefonic, precum și de declarațiile sale orale date în fața Comisiei [considerentele (77), (89) și (90) ale deciziei atacate]. Astfel, rezultă din aceste însemnări și declarații că participanții la reuniunea menționată au afirmat că aveau nevoie de o majorare cu 20 % a prețurilor și au concluzionat, după ce au întocmit tabelul costurilor, că prețurile pentru anul 2001 trebuiau să fie majorate cu 20 % și stabilite la 800 USD pe tonă, și anume la 50 % din prețul „LME”.

85 Pe de altă parte, mai multe documente ulterioare reuniunii de la Milano demonstrează că participanții la respectiva reuniune au respectat termenii acordului, au menținut contacte bilaterale în această privință și au schimbat informații sensibile din punct de vedere comercial, în special cu scopul de a-și controla reciproc politicile respective în materie de prețuri. Astfel, nota domnului T., din divizia „Noralf” a Boliden, adresată domnului O., de asemenea din divizia „Noralf” a Boliden, referitoare la o conversație telefonică din 25 octombrie 2000 între domnul T. și domnul A., de la IQM, arată că aceștia din urmă au schimbat informații privind ofertele lor de prețuri adresate unui client în Australia. Aceste oferte de prețuri corespundeau prețului minim de 800 USD pe tonă convenit cu ocazia reuniunii de la Milano. Astfel, rezultă că IQM a oferit acestui client un nivel de preț de „850-875-900 USD” pe tonă, în timp ce divizia „Noralf” a Boliden a arătat că oferit un preț de aproximativ 800 USD, însă nu a încheiat încă un contract cu clientul australian [considerentul (94) al deciziei atacate].

86 În plus, rezultă din nota domnului C., de la Minmet, referitoare la conversația sa telefonică din 8 noiembrie 2000 cu domnul G., de la ICF, că aceasta din urmă a criticat prețurile „puțin ridicate” oferite de Minmet în cadrul unei cereri de oferte în Egipt – acestea fiind de 725 USD fob/745 USD cfr – și a întrebat cum prevedea Minmet să majoreze la 875 USD pe tonă prețul practicat în Venezuela, având în vedere că clienții din Venezuela ar avea acces la cererea de oferte din Egipt. Potrivit aceleiași note, ICF a reconfirmat că prețurile oferite unui client brazilian depășeau 800 USD pe tonă [considerentul (95) al deciziei atacate].

87 Pe de altă parte, potrivit unui alt raport din 9 noiembrie 2000, redactat de Minmet și trimis Fluorsid, privind o reuniune care a avut loc între domnii C. și K. de la Minmet și domnii G. și T. de la ICF, aceasta din urmă a informat Minmet asupra faptului că încheiasă un contract la prețul de 845 USD cu

un client brazilian și a confirmat că nu ar oferi mai mult de 6 000 de tone metrice pe piața din Venezuela. Minmet a insistat ca prețurile în Venezuela să depășească 800 USD „cfr” [considerentul (96) al deciziei atacate].

- 88 Rezultă astfel din documentele referitoare la contactele din 25 octombrie, din 8 și din 9 noiembrie 2000 că întreprinderile în cauză au practicat un control reciproc al nivelurilor prețurilor. În plus, după cum a arătat în mod corect Comisia în decizia atacată, prețurile corespundeau rezultatelor negocierilor desfășurate cu ocazia reuniunii de la Milano. În această privință, trebuie arătat și că documentele din 25 octombrie, din 8 și din 9 noiembrie 2000 menționează contacte ulterioare reuniunii de la Milano între participanții la aceasta, în special între reclamante și ICF, contacte care erau în mod vădit legate de acordul privind prețurile convenite cu ocazia acestei reuniuni, întrucât fac referire la elementele-cheie ale acestui acord.
- 89 Acordul privind prețurile se referea, pe de o parte, la piețele europene. În această privință, raportul reuniunii de la Milano menționează între altele previziuni de cantități de producție și de vânzări de fluorură de aluminiu pentru anul 2001 pentru Italia, România, Spania, Scandinavia, Germania, Benelux și Regatul Unit [considerentul (85) al deciziei atacate]. În acest context, ICF a indicat că dorea să majoreze prețul în anul 2001 la 800 USD pe tonă „fca Mordijk” și la 775 USD pe tonă „fob Gabes” având drept rezultat că prețul producătorului european ar fi fost de 775/800 USD pe tonă „fca/fob” (a se vedea punctul 82 de mai sus).
- 90 Pe de altă parte, Comisia a stabilit că acest acord se aplica și în privința a diferite regiuni ale lumii. Astfel, conform raportului reuniunii de la Milano, în ceea ce privește Australia, „ideea de preț” pentru anul 2001 era de 800 USD pe tonă „fob Europe”, și anume „50 % LME fob”, în timp ce prețul european putea fi mai ridicat decât prețul din China și trebuia să fie de 875 USD pe tonă [considerentul (86) al deciziei atacate]. În ceea ce privește America de Sud, în raport figurează prețuri pentru anul 2000 și prețuri minime pentru anul 2001. Pentru Venezuela apare pentru anul 2001 prețul de 850 USD pe tonă metrică „C & F filo”, iar ca preț minim absolut 890 USD pe tonă metrică. Pentru Brazilia, toți producătorii sunt de acord asupra faptului că prețul trebuie să fie stabilit la aproximativ „50 % LME fob” și la 875 USD pe tonă cfr [considerentul (87) al deciziei atacate].
- 91 În declarațiile sale orale făcute la Comisie, domnul O., din divizia „Noralf” a Boliden, a afirmat în plus că participanții la reuniunea de la Milano se pusese de acord asupra clienților fiecăruia, precum și asupra nivelului de preț care trebuia să fie menținut în Europa și în afara Europei. Scopul reuniunii de la Milano ar fi fost și stabilirea unei explicații comune privind modul în care trebuiau introduse noile niveluri ale prețurilor. Participanții la reuniunea de la Milano și-ar fi împărțit cantitățile pe care să le ofere diferiților clienți. Ar fi existat un acord implicit pentru a respecta clienții fiecăruia și livrările furnizate fiecăruia dintre aceștia [a se vedea considerentul (90) al deciziei atacate].
- 92 De asemenea, rezultă din nota telefonică din 25 octombrie 2000 că domnul A., de la IQM, dorea „să rămână în contact” cu domnul T., din divizia „Noralf” a Boliden, în ceea ce privește între altele nivelul prețurilor fluorurii de aluminiu în Australia, amintind prețul de 800 USD care fusese convenit la reuniunea de la Milano [a se vedea considerentul (94) al deciziei atacate].
- 93 În sfârșit, din raportul reuniunii de la Milano rezultă de asemenea că, ulterior, participanții la reuniunea de la Milano, și anume Fluorsid, ICF și IQM, au schimbat informații privind producția și volumele de vânzări în anul 2000, precum și previziunile pentru anul 2001 privind diferite țări din lume, cu indicații referitoare la cantități precise, precum și informații raportate la producători și la clienți. Referitor la „piețele individuale”, raportul menționează următoarele [considerentul (84) al deciziei atacate]:

„Am examinat fiecare piață pentru stabili un nivel general al prețurilor și, în anumite cazuri, o împărțire a pieței. Cu toate acestea, [am] convenit toți că, indiferent cui îi revine vânzarea, trebuie obținut un nivel de preț mai ridicat. În consecință, trebuie descurajată orice reducere importantă.”

- 94 Rezultă că participanții la reuniunea de la Milano au schimbat informații sensibile din punct de vedere comercial, printre care cele privind volumele lor de producție, cantitățile vândute sau pe care au preconizat să le vândă, clienții lor atât în Europa, cât și în lume, stabilirea prețurilor lor, precum și împărțirea piețelor între aceștia, pentru a se pune de acord asupra acestor parametri de concurență.
- 95 Rezultă din toate aceste probe, al căror conținut ca atare nu este contestat de reclamante, că Comisia a dovedit corespunzător cerințelor legale existența unui acord de stabilire a prețurilor în sensul articolului 81 CE și al articolului 53 din Acordul privind SEE, încheiat cu ocazia reuniunii de la Milano, la care au participat reclamantele.
- 96 În consecință, în decizia atacată, Comisia a dovedit obiectul anticoncurențial al reuniunii de la Milano și existența unui acord care încalcă articolul 81 alineatul (1) CE, fără a fi necesar să demonstreze că acordul respectiv a produs efecte (Hotărârea Comisia/Anic Partecipazioni, punctul 75 de mai sus, punctul 123, și Hotărârea JFE Engineering și alții/Comisia, punctul 73 de mai sus, punctul 181). În această privință, trebuie amintit că obiectul și efectul anticoncurențial ale unui acord nu sunt condiții cumulative, ci alternative pentru a aprecia dacă un astfel de acord intră sub incidența interdicției prevăzute la articolul 81 alineatul (1) CE. Or, potrivit constatărilor din jurisprudența constantă, caracterul alternativ al acestei condiții, indicat prin conjuncția „sau”, conduce la necesitatea de a analiza mai întâi chiar obiectul acordului, ținând seama de contextul economic în care acesta trebuie să fie aplicat. Or, nu este necesar să se examineze efectele unui acord din moment ce obiectul anticoncurențial al acestuia din urmă este dovedit (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 6 octombrie 2009, GlaxoSmithKline Services și alții/Comisia și alții, C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P și C-519/06 P, Rep., p. I-9291, punctul 55, și Hotărârea Curții din 4 octombrie 2011, Football Association Premier League și alții, C-403/08 și C-429/08, Rep., p. I-9083, punctul 135). Rezultă că argumentul reclamantelor potrivit căruia aplicarea unui astfel de acord ar fi „imposibilă” trebuie să fie respins.
- 97 În aceste condiții, nu trebuie examinat dacă criteriile stabilite în jurisprudență care reglementează noțiunea de practică concertată (a se vedea jurisprudența citată la punctul 75 de mai sus) sunt de asemenea îndeplinite în speță. Astfel, întrucât criteriul privind constituirea unui „acord”, necesar pentru a face aplicabilă interdicția prevăzută la articolul 81 CE, este îndeplinit în cauză, ar fi vorba doar despre o calificare alternativă a aceleiași înțelegeri, care nu are incidență asupra restului analizei.
- 98 Rezultă astfel din ansamblul considerațiilor de mai sus că motivul întemeiat pe încălcarea articolului 81 CE trebuie respins ca nefondat.
- 99 În ceea ce privește motivul întemeiat pe pretinsa „nerespectare a obligației de motivare privind proba încălcării”, trebuie observat că reclamantele nu au invocat nemotivarea decât în titlul prezentului motiv, fără să dezvolte însă argumente în susținerea sa. Or, întrucât acest motiv nu a fost deloc detaliat sau susținut, trebuie considerat că este identic pe fond cu prezentul motiv și că vizează temeinicia motivării deciziei atacate (Hotărârea Curții din 2 aprilie 1998, Comisia/Sytraval și Brink’s France, C-367/95 P, Rec., p. I-1719, punctele 65-68). În consecință, acest motiv este identic cu cel întemeiat pe încălcarea articolului 81 CE și că nu necesită, așadar, o examinare separată.
- 100 Chiar presupunând că reclamantele invocă în mod efectiv nemotivarea sau că acest motiv se impune să fie invocat din oficiu, trebuie amintit că motivarea impusă la articolul 253 CE trebuie să menționeze în mod clar și neechivoc raționamentul instituției care a emis actul, astfel încât să dea posibilitatea persoanelor interesate să își apere drepturile, iar instanței Uniunii să își exercite controlul (Hotărârea Curții din 18 septembrie 2003, Volkswagen/Comisia, C-338/00 P, Rec., p. I-9189, punctul 124, și Hotărârea Curții din 10 iulie 2008, Bertelsmann și Sony Corporation of America/Impala, C-413/06 P, Rep., p. I-4951, punctele 166 și 178). Deși, în temeiul articolului 253 CE, Comisia este obligată să menționeze elementele de fapt și de drept de care depinde justificarea deciziei și considerentele care au determinat-o să o adopte, această dispoziție nu impune luarea în discuție a tuturor aspectelor de fapt și de drept care ar fi fost analizate în cursul procedurii administrative (Hotărârea Curții din 17 ianuarie

1984, VBVB și VBBB/Comisia, 43/82 și 63/82, Rec., p. 19, punctul 22, Hotărârea Curții din 11 iulie 1989, Belasco și alții/Comisia, 246/86, Rec., p. 2117, punctul 55, și Hotărârea Curții Volkswagen/Comisia, citată anterior, punctul 127, Hotărârea Tribunalului din 5 octombrie 2011, Romana Tabacchi/Comisia, T-11/06, Rep., p. II-6681, punctul 233). Cerința motivării trebuie apreciată în funcție de împrejurările cauzei, în special de conținutul actului, de natura motivelor invocate și de interesul de a primi explicații propriu destinatarului sau altor persoane vizate în mod direct și individual de acest act (a se vedea Hotărârea Curții din 2 decembrie 2009, Comisia/Irlanda și alții, C-89/08 P, Rep., p. I-11245, punctul 77 și jurisprudența citată).

101 Or, în cauză, Comisia a prezentat în mod detaliat în decizia atacată elementele de fapt și de drept, precum și toate considerentele care au determinat-o să adopte această decizie. De altfel, motivarea deciziei menționate a fost suficientă astfel încât să permită reclamantelor să cunoască justificările Comisiei pentru ca acestea să își apere drepturile, iar Tribunalului să își exercite controlul. Prin urmare, decizia atacată nu este nemotivată în ceea ce privește stabilirea unei încălcări a articolului 81 CE, iar acest motiv trebuie, în orice caz, să fie respins.

102 În consecință, prezentul motiv trebuie să fie respins în ansamblu.

C – Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare

1. Observații introductive

103 Reclamantele susțin că Comisia ar fi încălcat dreptul la apărare în ceea ce privește articolele 2 și 27 din Regulamentul nr. 1/2003. Decizia atacată ar concluziona în sensul existenței unei încălcări diferite de cea indicată în cursul procedurii administrative în comunicarea privind obiecțiunile. Comisia și-ar fi continuat investigația și ar fi adunat documente suplimentare ulterior comunicării privind obiecțiunile. Or, reclamantele nu ar fi putut să își exercite dreptul la apărare în această privință. Pe de o parte, decizia atacată ar menționa încălcări și elemente de fapt care nu au fost indicate în comunicarea privind obiecțiunile, în special documentele referitoare la contactele bilaterale din 8 și din 9 noiembrie 2000. Pe de altă parte, comunicarea privind obiecțiunile ar fi menționat o „încălcare continuă”, iar decizia atacată o „încălcare cu o durată de șase luni”. Fluorsid contestă și lipsa menționării în comunicarea privind obiecțiunile a cererii sale de reducere a cuantumului amenzii, formulată către Comisie, și invocă faptul că respingerea acestei cereri nu a fost motivată în comunicarea privind obiecțiunile.

104 Comisia contestă argumentele reclamantelor. Documentele referitoare la contactele ulterioare reuniunii de la Milano ar fi cuprinse în dosarul administrativ al Comisiei. Nu ar fi avut loc nicio extindere a obiecțiunilor invocate de Comisie împotriva membrilor înțelegerii. Faptele constatate de Comisie și imputate membrilor înțelegerii ar fi fost cunoscute de aceștia din urmă. Decizia finală a Comisiei, și anume decizia atacată, nu ar trebui să fie identică cu comunicarea privind obiecțiunile. Comisia arată că nu a considerat necesar să adopte o comunicare privind obiecțiunile suplimentară referitoare la elementele de probă care nu au fost menționate în comunicarea privind obiecțiunile. Aceste documente nu ar repune în discuție elementele de probă deja reținute și nu ar fi determinat formularea unor concluzii diferite.

105 În plus, referitor la pretinsa încălcare a dreptului la apărare al Fluorsid, în legătură cu cererea sa de reducere a cuantumului amenzii, Comisia ar fi considerat că cererea de reducere a cuantumului amenzii, formulată de Fluorsid, nu era justificată, întrucât elementele de probă furnizate de Fluorsid nu ar fi adus o valoare adăugată semnificativă și, la 13 iulie 2007, ar fi informat Fluorsid cu privire la aceasta. Comisia nu ar fi fost obligată să adopte o poziție cu privire la această cerere decât în decizia atacată și astfel a și procedat. În consecință, Fluorsid ar fi putut să își exercite dreptul la apărare în cursul procedurii administrative, cunoscând faptul că cererea sa de reducere a cuantumului amenzii fusese refuzată.

- 106 Trebuie amintit că respectarea dreptului la apărare în cadrul desfășurării procedurilor administrative în materie de politică privind concurența constituie un principiu general de drept al Uniunii, a cărui respectare este asigurată de instanțele Uniunii (a se vedea Hotărârea Curții din 3 septembrie 2009, Prym și Prym Consumer/Comisia, C-534/07 P, Rep., p. I-7415, punctul 26 și jurisprudența citată).
- 107 Potrivit unei jurisprudențe constante, respectarea dreptului la apărare impune ca, în cursul procedurii administrative, întreprinderii în cauză să i se fi oferit posibilitatea să își prezinte în mod util punctul de vedere asupra caracterului veridic și pertinent al faptelor și al circumstanțelor invocate, precum și asupra înscrisurilor reținute de Comisie în susținerea afirmației sale privind existența unei încălcări a tratatului (a se vedea Hotărârea Curții din 7 iunie 1983, Musique Diffusion française și alții/Comisia, 100/80-103/80, Rec., p. 1825, punctul 10, Hotărârea Curții din 6 aprilie 1995, BPB Industries și British Gypsum/Comisia, C-310/93 P, Rec., p. I-865, punctul 21, și Hotărârea Curții din 9 iulie 2009, Archer Daniels Midland/Comisia, C-511/06 P, Rep., p. I-5843, punctul 88 și jurisprudența citată).
- 108 Articolul 27 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003 reflectă acest principiu, întrucât prevede să li se transmită părților o comunicare privind obiecțiunile, care trebuie să conțină în mod clar toate elementele esențiale pe care se bazează Comisia în acest stadiu al procedurii (a se vedea în acest sens Hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia, punctul 71 de mai sus, punctul 67), pentru a permite persoanelor interesate să ia cunoștință în mod efectiv de comportamentele care le sunt reproșate de Comisie, precum și de elementele de probă de care aceasta dispune (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 15 octombrie 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P și C-254/99 P, Rec., p. I-8375, punctele 315 și 316, și Hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia, punctul 71 de mai sus, punctele 66 și 67) și să se poată apăra în mod eficient, înainte de adoptarea unei decizii definitive de către Comisie (a se vedea în acest sens Hotărârea Archer Daniels Midland/Comisia, punctul 107 de mai sus, punctele 85 și 86). Această cerință este respectată dacă în decizie nu se rețin în sarcina persoanelor interesate încălcări diferite de cele avute în vedere în comunicarea privind obiecțiunile și dacă aceasta cuprinde doar fapte cu privire la care persoanele interesate au avut ocazia să își prezinte punctul de vedere (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 19 martie 2003, CMA CGM și alții/Comisia, T-213/00, Rec., p. II-913, punctul 109 și jurisprudența citată).
- 109 Totuși elementele esențiale pe care se întemeiază Comisia în comunicarea privind obiecțiunile pot fi enunțate în mod succint, iar decizia finală nu trebuie să fie în mod necesar o copie a comunicării privind obiecțiunile (Hotărârea Musique Diffusion française și alții/Comisia, punctul 107 de mai sus, punctul 14), întrucât această comunicare constituie un document pregătit ale cărui aprecieri de fapt și de drept au un caracter pur provizoriu (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 17 noiembrie 1987, British American Tobacco și Reynolds Industries/Comisia, 142/84 și 156/84, Rec., p. 4487, punctul 70). Astfel, sunt admisibile acele adăugări la comunicarea privind obiecțiunile care sunt efectuate în urma memoriului în răspuns al părților, ale căror argumente demonstrează că acestea au putut să își exercite în mod efectiv dreptul la apărare. Comisia poate de asemenea, în lumina procedurii administrative, să modifice sau să adauge argumente de fapt sau de drept în sprijinul obiecțiunilor pe care le-a formulat (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 28 februarie 2002, Compagnie générale maritime și alții/Comisia, T-86/95, Rec., p. II-1011, punctul 448, și Hotărârea Tribunalului din 22 octombrie 2002, Schneider Electric/Comisia, T-310/01, Rec., p. II-4071, punctul 438). În consecință, până la adoptarea unei decizii finale, Comisia poate, în special în lumina observațiilor scrise sau orale ale părților, fie să abandoneze unele sau chiar totalitatea obiecțiunilor formulate inițial în privința lor și să își modifice astfel poziția în favoarea lor, fie, invers, să decidă să adauge noi obiecțiuni, cu condiția să dea întreprinderilor vizate ocazia de a-și prezenta punctul de vedere în legătură cu acest subiect (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 30 septembrie 2003, Atlantic Container Line și alții/Comisia, T-191/98, T-212/98-T-214/98, Rec., p. II-3275, punctul 115 și jurisprudența citată).
- 110 Pe de altă parte, după cum s-a recunoscut în jurisprudență, încălcarea dreptului la apărare are loc atunci când există o posibilitate ca, din cauza unei nereguli săvârșite de Comisie, procedura administrativă condusă de aceasta să fi avut un rezultat diferit. O întreprindere reclamantă dovedește

că o astfel de încălcare a avut loc atunci când demonstrează suficient nu că decizia Comisiei ar fi avut un conținut diferit, ci că și-ar fi putut asigura mai bine apărarea în cazul inexistenței neregulii procedurale, de exemplu, deoarece ar fi putut utiliza în apărarea sa documente la care i s-a refuzat accesul în cursul procedurii administrative (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 2 octombrie 2003, Thyssen Stahl/Comisia, C-194/99 P, Rec., p. I-10821, punctul 31 și jurisprudența citată, și Hotărârea Curții din 1 iulie 2010, Knauf Gips/Comisia, C-407/08 P, Rep., p. I-6375, punctul 28; a se vedea de asemenea prin analogie Hotărârea Curții din 1 octombrie 2009, Foshan Shunde Yongjian Housewares & Hardware/Consiliul, C-141/08 P, Rep., p. I-9147, punctul 94).

- 111 Cu privire, mai precis, la dreptul de acces la dosar, potrivit unei jurisprudențe constante privind ipoteza în care s-a refuzat accesul la un document, s-a recunoscut că este suficient ca întreprinderea să demonstreze că ar fi putut utiliza documentul respectiv în apărare (a se vedea Hotărârea Curții din 25 octombrie 2011, Solvay/Comisia, C-109/10 P, Rep., p. I-10329, punctul 57 și jurisprudența citată, și Concluziile avocatului general Kokott prezentate în această cauză, Rep., p. I-10329, punctul 171 și jurisprudența citată, Hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia, punctul 71 de mai sus, punctele 74 și 75, Hotărârea Knauf Gips/Comisia, punctul 110 de mai sus, punctul 23, și Hotărârea din 15 octombrie 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, punctul 108 de mai sus, punctele 318 și 324). Nu revine în sarcina acestei întreprinderi să demonstreze că respectiva neregulă ar fi influențat în detrimentul său derularea procedurii și conținutul deciziei Comisiei, ci doar să demonstreze că neregula a putut influența derularea procedurii și conținutul deciziei Comisiei (a se vedea în acest sens Concluziile avocatului general Kokott prezentate în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 25 octombrie 2011, Solvay/Comisia, citate anterior, punctele 179 și 181, și Hotărârea Curții din 8 iulie 1999, Hercules Chemicals/Comisia, C-51/92 P, Rec., p. I-4235, punctul 81, Hotărârea Curții din 15 octombrie 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, punctul 108 de mai sus, punctul 318, Hotărârea Curții din 2 octombrie 2003, Corus UK/Comisia, C-199/99 P, Rec., p. I-11177, punctul 128 și Hotărârea Curții Aalborg Portland și alții/Comisia, punctul 71 de mai sus, punctul 74). În cazul nedivulgării unor documente, întreprinderea în cauză nu trebuie, așadar, să facă dovada că rezultatul procedurii administrative ar fi fost diferit în cazul divulgării documentelor, ci este suficient ca aceasta să demonstreze că exista o șansă, oricât de redusă, ca documentele care nu au fost divulgate în cursul procedurii administrative să îi fi fost utile pentru apărarea sa (a se vedea Concluziile avocatului general Kokott prezentate în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 25 octombrie 2011, Solvay/Comisia, citate anterior, punctul 181 și jurisprudența citată, și Hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia, punctul 71 de mai sus, punctul 131).

2. Cu privire la pretinsa încălcare a dreptului la apărare în legătură cu documentele referitoare la contactele ulterioare reuniunii de la Milano

- 112 În prezenta cauză, reclamantele susțin, în esență, că Comisia ar fi întemeiat decizia atacată pe înscrisuri care nu au fost avute în vedere în comunicarea privind obiecțiunile, în special documentele referitoare la contactele avute în 8 și în 9 noiembrie 2000, aspect care ar constitui o încălcare a dreptului la apărare.
- 113 În această privință, rezultă din cuprinsul punctelor 20-22, 76 și 86-88 de mai sus [a se vedea și considerentul (239) al deciziei atacate] că, într-adevăr, Comisia s-a întemeiat pe aceste documente în decizia atacată pentru a dovedi existența înțelegerii, precum și punerea în aplicare a acesteia, pentru a formula consecințe pe baza acestora la aprecierea gravității încălcării și a stabilirii cuantumului amenzii care trebuie aplicată reclamantelor.
- 114 Într-o primă etapă, trebuie, așadar, să se compare conținutul comunicării privind obiecțiunile cu cel al deciziei atacate.

- 115 În comunicarea privind obiecțiunile, Comisia a considerat că existaseră contacte între membrii înțelegerii începând cu anul 1997 (punctul 76 și următoarele), și a menționat o reuniune în Grecia din 29 iulie 1999 (punctul 85 și următoarele), precum și „contacte ulterioare” (punctul 92 și următoarele) și reuniunea de la Milano (punctul 103 și următoarele). În comunicarea privind obiecțiunile, în descrierea situației de fapt cu privire la punerea în aplicare a înțelegerii, se menționează contacte între membrii înțelegerii, între care contacte ulterioare reuniunii de la Milano. Comisia a considerat că, „în [urma] reuniunii de la Milano, societățile implicate în acordul care se stabilise au continuat să împărtășească informații privind piața fluorurii de aluminiu prin intermediul unor contacte bilaterale” (punctul 117). În această privință, Comisia menționează expres contacte din 25 octombrie 2000, contacte în cursul anului 2001, o conferință între 17 și 21 februarie 2002, o altă conferință la San Diego, California (Statele Unite ale Americii) la 6 martie 2003, precum și contacte în luna ianuarie 2004 și la 21 ianuarie 2005 (punctele 118-123). În plus, Comisia a indicat că înțelegerea fusese pusă în aplicare, fapt de care ar ține cont în aprecierea gravității încălcării (punctul 227).
- 116 Cu privire la durata încălcării, în comunicarea privind obiecțiunile, Comisia a considerat că încălcarea începuse la 30 iunie 1997, data reuniunii de la Sousse (Tunisia), se intensificase odată cu reuniunea din Grecia din 29 iulie 1999, „atunci când a fost încheiat și a intrat în vigoare acordul definitiv privind majorarea prețurilor pentru vânzările din anul 2000”, și că un acord similar fusese încheiat la 12 iulie 2000 la Milano pentru prețurile la vânzări pentru anul 2001. Din aceasta Comisia a concluzionat că, în privința Fluorsid, a ICF și a IQM, încălcarea continuase „cel puțin până la 31 decembrie 2001”, sfârșitul perioadei de aplicare a acestui acord corespunzând sfârșitului perioadei la care fuseseră efectuate vânzările vizate de acordul respectiv (paragraful 216).
- 117 În considerentele (155) și (156) ale deciziei atacate, Comisia menționează „contacte bilaterale în toamna anului 2000”, în special cele din 25 octombrie și din 8 și din 9 noiembrie 2000. Aceste contacte ar demonstra o continuare a acordului convenit la reuniunea de la Milano în vederea punerii sale în aplicare. În considerentul (239) al deciziei atacate, Comisia menționează din nou documentele referitoare la contactele din 8 și din 9 noiembrie 2000 privind punerea în aplicare a înțelegerii, în contextul stabilirii cuantumului de bază al amenzii. În acesta, Comisia precizează că a luat în considerare gradul de punere în aplicare a înțelegerii pentru a stabili proporția din valoarea vânzărilor de care trebuia să se țină seama și face trimitere în special la considerentele (154)-(156) ale deciziei atacate.
- 118 Cu privire la durata încălcării, în decizia atacată, Comisia consideră că înțelegerea a continuat să existe cel puțin în perioada 12 iulie-31 decembrie 2000 [considerentele (241) și (147) ale deciziei atacate]. Potrivit considerentului (146) al deciziei atacate, „contractele de furnizare ar fi negociate în avans pentru o perioadă care începe în cursul celui de al doilea semestru al fiecărui an calendaristic și se termină la sfârșitul aceluiași an calendaristic sau în cursul primelor cinci luni ale anului calendaristic următor”. Astfel, Comisia a considerat că, în conformitate cu practica din sectorul fluorurii de aluminiu, prețurile se stabileau în avans pentru exercițiul financiar următor.
- 119 În sfârșit, trebuie precizat că documentele referitoare la contactele ulterioare reuniunii de la Milano, printre care contactele din 8 și din 9 noiembrie 2000, nu sunt menționate în partea deciziei atacate referitoare la durata încălcării.
- 120 Astfel, chiar dacă comunicarea privind obiecțiunile indicase documente privind contactele ulterioare reuniunii de la Milano, după cum au fost menționate la punctul 115 de mai sus, trebuie să se constate că aceasta nu precizează expres documentele care se referă la contactele bilaterale din 8 și din 9 noiembrie 2000, pe care Comisia s-a întemeiat în schimb în decizia atacată.
- 121 Totuși, aceste documente referitoare la contactele din 8 și din 9 noiembrie 2000 erau cuprinse în dosarul administrativ al Comisiei, care le-a comunicat părților din procedura administrativă și, așadar, reclamantelor, cu ocazia trimiterii comunicării privind obiecțiunile, în vederea exercitării dreptului la apărare și de acces la dosar. În plus, nu se contestă că, pe de o parte, reclamantele au beneficiat de un

acces complet la dosar, inclusiv la documentele referitoare la contactele din 8 și din 9 noiembrie 2000, și că, pe de altă parte, contactele ulterioare reuniunii de la Milano au fost menționate expres, desigur în mod general, în comunicarea privind obiecțiunile.

- 122 Atât contactele bilaterale din 8 și din 9 noiembrie 2001 care nu sunt menționate în comunicarea privind obiecțiunile, cât și cele care sunt expres menționate în aceasta indică faptul că reclamantele au fost implicate în înțelegere și în punerea sa în aplicare ulterior reuniunii de la Milano. Or, în această privință, era suficient ca, în comunicarea privind obiecțiunile, Comisia să își fi întemeiat aprecierea referitoare la o încălcare unică și continuă și la punerea sa în aplicare pe diferite elemente, printre care reuniunea de la Milano și contacte bilaterale și multilaterale ulterioare acestuia din urmă, în special un contact din 25 octombrie 2000, și, așadar, în toamna anului 2000. Astfel, înseși elementele de probă expuse în comunicarea privind obiecțiunile erau deja suficiente pentru a le avertiza pe reclamante asupra faptului că Comisia le putea utiliza în privința lor drept mijloace de probă incriminatorii. Având în vedere documentele referitoare la contactele ulterioare reuniunii de la Milano, menționate în comunicarea privind obiecțiunile, documentele privind contactele din 8 și din 9 noiembrie 2000 nu erau, așadar, elemente indispensabile pentru a dovedi încălcarea continuă și punerea sa în aplicare. Astfel, în considerentul (156) al deciziei atacate, în special la nota de subsol 128, Comisia face referire și la contactul din 25 octombrie 2000, care fusese deja menționat la punctul 118 din comunicarea privind obiecțiunile. În consecință, documentele referitoare la contactele din 8 și din 9 noiembrie 2000 nu erau în sine decisive pentru rezultatul la care Comisia a ajuns în decizia atacată, având în vedere că o încălcare continuă, precum și punerea sa în aplicare, ulterioare datei de 31 decembrie 2000, fuseseră deja reținute în comunicarea privind obiecțiunile, pe baza altor elemente de probă.
- 123 Pe de altă parte, trebuie amintită jurisprudența citată la punctul 110 de mai sus potrivit căreia încălcarea dreptului la apărare are loc doar atunci când există o posibilitate ca, în absența unei nereguli procedurale săvârșite, și anume, în speță, lipsa unor trimiteri exprese, în comunicarea privind obiecțiunile, la documentele referitoare la contactele din 8 și din 9 noiembrie 2000, procedura administrativă să fi putut avea un rezultat diferit.
- 124 Or, trebuie să se constate că această situație nu se regăsește în prezenta cauză.
- 125 Astfel, după cum s-a constatat la punctul 121 de mai sus, reclamantele au avut acces la documentele referitoare la contactele din 8 și din 9 noiembrie 2000 în același timp cu comunicarea privind obiecțiunile, fără ca reclamantele să fi dedus din acestea vreun element dezincriminator, fie în cadrul procedurii administrative, fie pe parcursul procesului. În plus, în etapa procedurii administrative, reclamantele chiar au renunțat să formuleze o poziție cu privire la contactele ulterioare reuniunii de la Milano, care erau expres menționate în comunicarea privind obiecțiunile (punctele 117-123 din comunicarea privind obiecțiunile). De asemenea, pe parcursul procesului, reclamantele nu au explicat și nici nu au susținut prin dovezi în ce mod lipsa menționării exprese a documentelor respective în comunicarea privind obiecțiunile ar fi adus atingere eficacității apărării lor în cursul procedurii administrative și cum ar fi putut să aibă o apărare mai eficace dacă ar fi fost expres informate, cu această ocazie, cu privire la faptul că Comisia intenționa să utilizeze în decizia atacată documentele din 8 și din 9 noiembrie 2000 drept probe incriminatorii privind participarea lor la încălcare și la săvârșirea sa. Dimpotrivă, ținând seama de conținutul acestor documente, precum și de faptul că reclamantele aveau cunoștință pe deplin de acestea, întrucât ele erau chiar autoarele acestor documente care proveneau din chiar sfera lor internă, trebuie constatat că reclamantele nu au dovedit că ar fi putut deduce din acestea elemente dezincriminatorii în favoarea lor în ceea ce privește existența unui acord anticoncurențial și punerea sa în aplicare ulterioară. În această privință, trebuie precizat că Comisia nu a ținut cont – la aprecierea gravității încălcării în vederea calculării cuantumului amenzii – de efectele încălcării pe piață. În consecință, reclamantele nu au fost în măsură să dovedească că faptul că nu au fost informate, în comunicarea privind obiecțiunile, de intenția Comisiei de a utiliza documentele în cauză drept dovezi incriminatorii a fost de natură să afecteze eficacitatea apărării lor și, prin urmare, rezultatul la care ajunsese Comisia în decizia atacată (a se vedea în acest sens și prin

analogie Hotărârea din 17 decembrie 1991, Hercules Chemicals/Comisia, punctul 75 de mai sus, punctul 56 și jurisprudența citată, menținută prin Hotărârea din 8 iulie 1999, Hercules Chemicals/Comisia, punctul 111 de mai sus, punctul 80).

126 În orice caz, reclamantele nu pot invoca faptul că această omisiune era de natură să le împiedice să își formuleze o apărare utilă împotriva imputării că încălcarea a continuat să existe până la 31 decembrie 2001. Astfel, atât în comunicarea privind obiecțiunile, cât și în decizia atacată, Comisia nu a întemeiat durata încălcării pe contactele din 8 și din 9 noiembrie 2000. În această privință, decizia atacată nu diferă de comunicarea privind obiecțiunile, în care se stabilise o durată care depășea de asemenea data reuniunii de la Milano, ajungând până la 31 decembrie 2001, în ceea ce le privește pe reclamante. Prin urmare, reclamantele erau perfect în măsură să recunoască pertinenta elementelor de probă privind contactele ulterioare reuniunii de la Milano, astfel cum erau cuprinse în comunicarea privind obiecțiunile și în decizia atacată, pentru determinarea duratei încălcării pe care Comisia a dedus-o în esență din practica sectorului fluorurii de aluminiu, potrivit căreia prețurile se stabilesc în avans pentru exercițiul financiar următor. Ținând cont de această practică, Comisia era întemeiată să considere, deja pe baza elementelor de probă expres menționate în comunicarea privind obiecțiunile, că întregul semestru avut în vedere până la 31 decembrie 2001 era cuprins în durata încălcării. În această privință, trimiterea suplimentară, în decizia atacată, la documentele referitoare la contactele din 8 și din 9 noiembrie 2000 este lipsită de importanță.

127 În plus, trebuie precizat că durata reținută de Comisie în decizia atacată este durata minimă a unei încălcări, perioadele mai reduse de un semestru fiind considerate drept un semestru, iar factorul de multiplicare aplicat la quantumul de bază al amenzii fiind doar de 0,5 în ambele cazuri. Astfel, presupunând chiar că durata încălcării a fost limitată doar la reuniunea de la Milano, fără a ține cont de efectele acordului care a fost convenit la această reuniune și de contactele ulterioare reuniunii respective, factorul duratei pentru stabilirea amenzii ar fi fost același.

128 Din aceasta, Tribunalul concluzionează că nu a existat o încălcare a dreptului la apărare al reclamantelor legată de documentele din 8 și din 9 noiembrie 2000 și că această critică trebuie să fie respinsă.

a) Cu privire la pretinsa încălcare a dreptului la apărare legată de „cadru temporal” al încălcării

129 În ceea ce privește pretinsa încălcare a dreptului la apărare legată de durata încălcării, trebuie observat că durata reținută în decizia atacată, privind perioada 12 iulie-31 decembrie 2000, este mai redusă decât cea enunțată în comunicarea privind obiecțiunile, privind perioada 30 iunie 1997-31 decembrie 2001. Desigur, în decizia atacată, Comisia a invocat anumite elemente care indică existența anumitor practici coluzive în industria fluorurii de aluminiu înainte de reuniunea de la Milano din 12 iulie 2000, însă a considerat că nu exista nicio probă decisivă pentru această perioadă anterioară [considerentul (73) al deciziei atacate]. Astfel, având în vedere valoarea probantă a elementelor de probă disponibile, în final Comisia a redus durata încălcării, precizând că nu dispunea de elemente de probă convingătoare cu privire la o înțelegere decât începând cu 12 iulie 2000 [considerentele (73)-(76) și (144) ale deciziei atacate].

130 În aceste împrejurări, simplul fapt că, în comunicarea privind obiecțiunile, Comisia a considerat încă în mod provizoriu că înțelegerea începuse la 30 iunie 1997, data reuniunii de la Sousse, intensificându-se cu ocazia reuniunii din Grecia din 29 iulie 1999 (punctul 216 din comunicarea privind obiecțiunile), este lipsit de relevanță și nu poate să fi afectat nici interesele, nici dreptul la apărare al reclamantelor, cu privire la care, în ceea ce privește durata încălcării imputate, s-a formulat în final în decizia atacată o imputare mai puțin severă (a se vedea în acest sens Hotărârea JFE Engineering și alții/Comisia, punctul 73 de mai sus, punctul 435). În plus, contrar celor pretinse de reclamante, această diferență în „cadru temporal” al încălcării constatate de Comisie nu putea să modifice natura încălcării continue, astfel cum a fost reținută atât în comunicarea privind obiecțiunile, cât și în decizia atacată. În sfârșit,

trebuie să se constate că reclamantele au avut ocazia să își prezinte în mod util observațiile cu privire la comunicarea privind obiecțiunile, inclusiv cu privire la indicațiile referitoare la o durată a încălcării mai lungă decât cea reținută în final în decizia atacată, prin care Comisia a renunțat în parte, în mod admisibil, la o critică în favoarea reclamantelor (a se vedea în acest sens și prin analogie Hotărârea Atlantic Container Line și alții/Comisia, punctul 109 de mai sus, punctul 115).

131 Prin urmare, trebuie respins motivul întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare legată de durata încălcării constatate de Comisie.

b) Cu privire la pretinsa încălcare a dreptului la apărare legată de cererea formulată de Fluorsid de reducere a cuantumului amenzii, precum și cu privire la pretinsa nemotivare

132 Referitor la pretinsa încălcare a dreptului la apărare al Fluorsid legată de cererea sa de reducere a cuantumului amenzii, trebuie observat mai întâi că Fluorsid nu contestă decizia atacată în ceea ce privește aplicarea Comunicării privind cooperarea care o vizează, ci contestă lipsa menționării cererii sale de reducere a amenzii în comunicarea privind obiecțiunile, care constituie o măsură pregătitoare inatacabilă. Astfel, Tribunalul a amintit în această privință, după cum acest aspect a fost constatat de o jurisprudență constantă, că reprezintă acte susceptibile de a face obiectul unei acțiuni în anulare în sensul articolului 230 CE măsurile care produc efecte juridice obligatorii de natură a afecta interesele reclamantului, modificând în mod distinct situația juridică a acestuia (Hotărârea Curții din 6 decembrie 2007, Comisia/Ferriere Nord, C-516/06 P, Rep., p. I-10685, punctul 27). În plus, atunci când este vorba despre acte sau decizii a căror elaborare se realizează în mai multe etape, nu constituie în principiu acte atacabile decât măsurile care stabilesc definitiv poziția instituției la sfârșitul procedurii, cu excluderea măsurilor intermediare al căror obiectiv este pregătirea deciziei finale (Hotărârea Curții din 11 noiembrie 1981, IBM/Comisia, 60/81, Rec., p. 2639, punctele 9 și 10, și Hotărârea Curții Comisia/Ferriere Nord, citată anterior, punctele 27-33).

133 În măsura în care prezentul motiv ar trebui să fie interpretat în sensul că prin acesta se invocă nelegalitatea deciziei atacate ca atare, trebuie observat că, dacă măsuri de natură strict pregătitoare nu pot, ca atare, face obiectul unei acțiuni în anulare, eventualele nelegalități care ar afecta actele pregătitoare ar putea fi invocate în susținerea acțiunii îndreptate împotriva actului definitiv în elaborarea căruia acestea constituie o etapă pregătitoare (Hotărârea IBM/Comisia, punctul 132 de mai sus, punctul 12), și anume decizia atacată în cauză. În consecință, revine Tribunalului sarcina să aprecieze dacă au fost săvârșite ilegalități în cursul procedurii administrative și dacă acestea sunt de natură să afecteze legalitatea deciziei adoptate de Comisie la finalul procedurii administrative (Hotărârea IBM/Comisia, punctul 132 de mai sus, punctul 24).

134 Rezultă din Comunicarea privind cooperarea din anul 2002 că, în cadrul programului de clemență prevăzut de această comunicare, procedura de acordare către o întreprindere a imunității sau a unei reduceri a amenzii prezintă diferite etape distincte. Doar în ultima etapă, la finalul procedurii administrative, atunci când adoptă decizia finală, Comisia acordă sau nu acordă, în această decizie, imunitatea la amenzi sau reducerea amenzii. Astfel, din sistemul astfel cum este prevăzut în Comunicarea privind cooperarea din anul 2002 rezultă că, înainte de decizia finală, întreprinderea care solicită imunitatea sau reducerea cuantumului amenzii nu beneficiază de imunitate la amenzi sau de reducerea cuantumului amenzii propriu-zise, ci numai de un statut procedural care este susceptibil să se transforme în imunitate la amenzi sau în reducerea cuantumului amenzii la finalul procedurii administrative dacă sunt îndeplinite condițiile necesare (a se vedea în acest sens și prin analogie Hotărârea Tribunalului din 9 septembrie 2011, Deltafina/Comisia, T-12/06, Rep., p. II-5639, punctul 118).

135 Punctul 26 din Comunicarea privind cooperarea din anul 2002 prevede că, în cazul în care Comisia ajunge la concluzia preliminară că probele furnizate de întreprindere constituie o valoare adăugată, aceasta informează întreprinderea în scris, până la data de notificare a unei comunicări a obiecțiunilor,

cu privire la intenția sa de a aplica o reducere a cuantumului amenzii. Aceasta înseamnă de asemenea că, atunci când nu are intenția să dea curs unei cereri de clemență, Comisia nu are nicio obligație să informeze întreprinderea în cauză cu privire la acest aspect în etapa comunicării obiecțiilor. Punctul 27 din Comunicarea privind cooperarea din anul 2002 prevede, la rândul său, că, în orice decizie adoptată la încheierea procedurii administrative, Comisia evaluează poziția finală a fiecărei întreprinderi care a înaintat o cerere pentru reducerea cuantumului amenzii. Așadar, doar în decizia finală din procedura administrativă desfășurată la Comisie aceasta trebuie să se pronunțe asupra cererilor de clemență care i-au fost înaintate, după cum a procedat în prezenta cauză.

136 În consecință, în etapa comunicării privind obiecțiunile, Comisia nu avea obligația să formuleze o poziție asupra cererii de clemență prezentate de Fluorsid. Din aceasta rezultă că Comisia nu a încălcat dreptul la apărare al Fluorsid și nici nu a încălcat obligația sa de motivare în această privință, întrucât, în etapa respectivă, nu era obligată să adopte o poziție asupra cererii de clemență formulată de Fluorsid. Cu atât mai mult, aceeași considerație este valabilă cu privire la neluarea unei poziții de către Comisie în comunicarea privind obiecțiunile asupra cererii formulate de Fluorsid de a i se reduce amenda.

137 Prin urmare, trebuie respinsă critica întemeiată pe încălcarea dreptului la apărare al Fluorsid legată de cererea sa de clemență sau de cererea sa de reducere a cuantumului amenzii.

D – Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 23 din Regulamentul nr. 1/2003, referitor la calculul cuantumului amenzii, și a punctului 18 din Orientările din anul 2006

1. Observații introductive

138 Mai întâi, trebuie precizat că în speță este vorba despre un caz de aplicare a Orientărilor din anul 2006.

139 În esență, reclamantele, deși precizează că „aprecierea Comisiei în ceea ce privește definirea pieței nu poate fi contestată [...] pe fond”, invocă situații de nemotivare și contradicții care afectează decizia atacată în ceea ce privește calcularea și sfera geografică a pieței respective, în special în măsura în care Comisia a exclus din aprecierea sa China și Rusia, deși aceste țări erau vizate de încălcare. În plus, reclamantele impută Comisiei că a luat în considerare cifrele furnizate de Fluorsid în luna aprilie 2008, în loc să ia în considerare cifrele furnizate de aceasta în luna mai 2008, în vederea estimării valorii vânzărilor pe piața fluorurii de aluminiu în SEE. Astfel, baza de calcul a cuantumului amenzii, stabilită în temeiul punctului 18 din Orientările din anul 2006, ar fi eronată.

140 Comisia solicită respingerea prezentului motiv.

141 Acest motiv se împarte, în esență, în trei aspecte, și anume, în primul rând, o apreciere eronată a pieței și a întinderii geografice a pieței și a încălcării, în al doilea rând, stabilirea greșită a valorilor pieței și ale vânzărilor și, în al treilea rând, o stabilire eronată a nivelului amenzii.

142 În această privință, trebuie amintite principiile generale care reglementează stabilirea cuantumului amenzilor.

143 Conform articolului 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003, la stabilirea valorii amenzii care trebuie aplicată pentru încălcări ale articolului 81 alineatul (1) CE se iau în considerare atât gravitatea, cât și durata încălcării.

144 Potrivit unei jurisprudențe constante, gravitatea încălcărilor dreptului concurenței trebuie să fie stabilită în funcție de numeroase elemente, cum ar fi împrejurările particulare ale cauzei, contextul acesteia și efectul descurajator al amenzilor, fără să fi fost stabilită o listă imperativă sau exhaustivă de criterii care trebuie să fie luate în considerare în mod obligatoriu (Hotărârea Curtii din 28 iunie 2005,

Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, Rec., p. I-5425, punctul 241, Hotărârea Curții Prym și Prym Consumer/Comisia, punctul 106 de mai sus, punctul 54, și Hotărârea Curții din 24 septembrie 2009, Erste Group Bank și alții/Comisia, C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P și C-137/07 P, Rep., p. I-8681, punctul 91).

- 145 În jurisprudență s-a recunoscut că, în vederea stabilirii cuantumului amenzilor, trebuie să se țină seama de durata încălcărilor și de toate elementele de natură să fie luate în considerare la aprecierea gravității acestora, cum ar fi comportamentul fiecărei întreprinderi, rolul avut de fiecare dintre ele în instituirea practicilor concertate, profitul pe care l-au putut obține din aceste practici, dimensiunea lor și valoarea mărfurilor în cauză, precum și riscul pe care încălcările de acest tip îl reprezintă pentru Uniunea Europeană (a se vedea Hotărârea Curții din 8 decembrie 2011, Chalkor/Comisia, C-386/10 P, Rep., p. I-13085, punctul 56 și jurisprudența citată).
- 146 S-a statuat de asemenea că trebuie să se țină seama de elemente obiective, precum conținutul și durata comportamentelor anticoncurențiale, numărul și intensitatea acestora, întinderea pieței afectate și atingerea adusă ordinii publice economice. Analiza trebuie să ia în considerare și importanța relativă și cota de piață a întreprinderilor responsabile, precum și eventualele încălcări repetate (a se vedea Hotărârea Chalkor/Comisia, punctul 145 de mai sus, punctul 57 și jurisprudența citată).
- 147 Numărul important de elemente impune Comisiei o examinare aprofundată a circumstanțelor încălcării (Hotărârea Chalkor/Comisia, punctul 145 de mai sus, punctul 58).
- 148 În vederea asigurării transparenței și a caracterului obiectiv al deciziilor prin care se stabilesc amenzi pentru încălcarea normelor de concurență, Comisia a adoptat orientări privind calcularea amenzilor (punctul 3 din Orientările din anul 2006). În aceste orientări, Comisia precizează în ce mod va lua în considerare anumite circumstanțe ale încălcării și consecințele care vor putea fi deduse din acestea în ceea ce privește cuantumul amenzii (Hotărârea Chalkor/Comisia, punctul 145 de mai sus, punctul 59).
- 149 Orientările prevăd o regulă de conduită care indică practica ce trebuie urmată și de la care administrația nu se poate îndepărta într-un caz particular, fără a indica motive care să fie conforme cu principiul egalității de tratament, și se limitează să descrie metoda de examinare a încălcării urmată de Comisie și criteriile pe care aceasta se obligă să le ia în considerare în vederea stabilirii cuantumului amenzii (a se vedea Hotărârea Chalkor/Comisia, punctul 145 de mai sus, punctul 60 și jurisprudența citată).
- 150 Astfel, orientările sunt un instrument menit să precizeze, cu respectarea normelor de drept de rang superior, criteriile pe care Comisia intenționează să le aplice în cadrul exercitării puterii de apreciere la stabilirea amenzilor, conferită de articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003. Orientările nu constituie, așadar, temeiul juridic al unei decizii prin care se aplică amenzi, întrucât această decizie este întemeiată pe Regulamentul nr. 1/2003, ci determină, în mod general și abstract, metodologia pe care Comisia și-a impus-o în scopul stabilirii cuantumurilor amenzilor aplicate prin această decizie și asigură, prin urmare, securitatea juridică a întreprinderilor (Hotărârea Dansk Rørindustri și alții/Comisia, punctul 144 de mai sus, punctele 209-213, și Hotărârea Tribunalului din 14 decembrie 2006, Raiffeisen Zentralbank Österreich și alții/Comisia, T-259/02-T-264/02 și T-271/02, Rec., p. II-5169, punctele 219 și 223).
- 151 Astfel, deși orientările nu pot fi calificate ca normă de drept pe care administrația ar fi, în orice caz, obligată să o respecte, acestea prevăd totuși o regulă de conduită care indică practica ce trebuie urmată de administrație și de la care administrația nu se poate îndepărta într-un caz particular fără a avea justificări, cu consecința de a încălca principiile securității juridice și egalității de tratament (Hotărârea Curții Dansk Rørindustri și alții/Comisia, punctul 144 de mai sus, punctele 209 și 210, și Hotărârea Curții din 18 mai 2006, Archer Daniels Midland și Archer Daniels Midland Ingredients/Comisia, C-397/03 P, Rec., p. I-4429, punctul 91).

152 Conform punctului 5 din Orientările din anul 2006, astfel cum sunt aplicabile în speță, Comisia trebuie să utilizeze ca bază pentru stabilirea cuantumului amenzilor valoarea vânzărilor de bunuri sau servicii care au legătură cu încălcarea. De asemenea, durata încălcării trebuie să fie luată în considerare ca element important. Combinarea valorii vânzărilor care au legătură cu încălcarea cu durata acesteia reflectă importanța economică a încălcării, precum și ponderea relativă a fiecărei întreprinderi participante la încălcare. Conform punctului 6 din Orientările din anul 2006, referirea la aceste elemente oferă o bună imagine asupra valorii aproximative a amenzii și nu ar trebui să fie considerată drept baza unei „metode de calcul automat și aritmetic”.

153 Potrivit punctelor 10 și 11 din Orientările din anul 2006, în vederea stabilirii amenzii, Comisia determină pentru fiecare întreprindere un quantum de bază pe care îl poate ajusta.

154 În temeiul punctelor 12 și 13 din Orientările din anul 2006, quantumul de bază al amenzii se fixează în raport cu valoarea vânzărilor de bunuri sau de servicii, realizate de întreprindere, care au legătură directă sau indirectă cu încălcarea, în sectorul geografic relevant din teritoriul SEE, în mod normal în cursul ultimului an complet de participare a sa la încălcare. Potrivit punctului 15 din Orientările din anul 2006, Comisia utilizează „cele mai bune date disponibile”.

155 Punctul 18 din Orientările din anul 2006 prevede următoarele:

„Atunci când sfera geografică a unei încălcări depășește teritoriul Spațiului Economic European (denumit în continuare «SEE») (de exemplu în cazul cartelurilor mondiale), este posibil ca vânzările relevante ale întreprinderii în interiorul SEE să nu reflecte în mod adecvat ponderea fiecărei întreprinderi în încălcare. Acesta poate fi, în special, cazul acordurilor mondiale de împărțire a pieței.

În astfel de circumstanțe, pentru a reflecta atât dimensiunea totală a vânzărilor relevante în SEE, cât și ponderea relativă a fiecărei întreprinderi în încălcare, Comisia poate estima valoarea totală a vânzărilor de bunuri sau servicii care au legătură cu încălcarea în sectorul geografic (mai mare decât SEE) în cauză, poate determina cota de vânzări a fiecărei întreprinderi participante la încălcare pe această piață și poate aplica această cotă vânzărilor totale ale aceluiași întreprinderi în interiorul SEE. Rezultatul se utilizează cu titlu de valoare a vânzărilor în scopul determinării cuantumului de bază al amenzii.”

156 În temeiul punctului 19 din Orientările din anul 2006, quantumul de bază al amenzii este legat de o proporție din valoarea vânzărilor, determinată în funcție de gradul de gravitate al încălcării, multiplicată cu numărul de ani în cursul cărora a avut loc încălcarea. Conform punctului 20 din Orientările din anul 2006, evaluarea gravității se face caz cu caz pentru fiecare tip de încălcare, ținându-se seama de toate circumstanțele relevante în cazul respectiv. Potrivit punctului 21 din Orientările din anul 2006, ca regulă generală, proporția din valoarea vânzărilor luată în calcul se fixează la un nivel de maximum 30 %.

157 În raport cu considerațiile de mai sus trebuie apreciate diferitele motive invocate de reclamante.

2. Cu privire la sfera geografică a încălcării și la pretinsa eroare de definire a pieței

158 În conformitate cu punctul 18 din Orientările din anul 2006 și cu principiile enunțate la punctele 142-151 de mai sus, Comisia nu are obligația să determine piața produselor relevante ca atare, ci doar sfera geografică a încălcării. În această privință, Comisia a constatat în decizia atacată că, în cursul reuniunii de la Milano, membrii înțelegerii au stabilit acorduri privind prețurile, volumele de vânzări și împărțirea pieței în Europa, în America de Nord, în America de Sud, în Australia și pe alte piețe, precum cea din Turcia. Astfel, în conformitate cu regula de conduită pe care și-o impusese, Comisia a constatat că întinderea încălcării depășea teritoriul SEE și că aceasta era mondială.

- 159 Reclamantele consideră în esență că, în temeiul punctului 18 din Orientările din anul 2006, la momentul aprecierii valorii totale a vânzărilor de bunuri și de servicii care au legătură cu încălcarea în sectorul geografic în cauză, Comisia, în mod greșit și întemeindu-se pe o motivare insuficientă și contradictorie, nu a ținut cont de cifrele privind Rusia și China.
- 160 Astfel, rezultă din considerentele (33), (51) și (136) ale deciziei atacate că, deși Comisia a considerat că înțelegerea avea o întindere mondială, ea a exclus din sfera sa geografică, pe de o parte, China, pentru motivul că aceasta nu era vizată de acordurile coluzive, și, pe de altă parte, Rusia, pentru motivul că „referirea la Rusia nu confirm[a] existența unor acorduri privind această țară”.
- 161 Cu privire la Rusia, Comisia a indicat în nota de subsol 69 din considerentul (84) al deciziei atacate, fără a fi contrazisă de reclamante cu privire la acest aspect, că rezulta din raportul reuniunii de la Milano că Rusia nu fusese menționată decât o singură dată în termenii „Rusia – Niciun interes pentru ICF sau IQM”. Or, această simplă mențiune nu este suficientă pentru a demonstra că sfera geografică a încălcării săvârșite de părțile identificate în decizia atacată se extindea la Rusia. În consecință, fără a săvârși nicio eroare, Comisia a exclus Rusia din sfera geografică a încălcării. Această concluzie nu este repusă în discuție de împrejurarea că, în vederea estimării valorii pieței mondiale a fluorurii de aluminiu în anul 2000, astfel cum era vizată de înțelegere, Boliden a estimat această sumă la 329 000 000 de euro, inclusiv valoarea pieței ruse. Astfel, estimarea respectivei valori a pieței de către Comisie la 340 000 000 de euro ține cont și de cifrele ICF, care a estimat această valoare la 400 852 695 de euro [nota de subsol 37 care figurează în considerentul (33) al deciziei atacate]. De asemenea, extrasul procesului-verbal al reuniunii IFPA de la Montreal (Canada) din 13 septembrie se limitează să menționeze că incertitudinile privind cifrele referitoare la Rusia sunt de o asemenea importanță încât determină nevaliditatea oricărui raționament bazat pe cifrele globale.
- 162 Cu privire la China, desigur, reclamantele susțin în mod întemeiat că în raportul reuniunii de la Milano se face referire la „un preț chinezesc”. Astfel, considerentul (86) al deciziei atacate citează acest raport, în contextul prezentării repartizării ofertei și a prețurilor preconizate de furnizorii de fluorură de aluminiu pe piața australiană, care precizează că „[p]rețul chinezesc în anul 2001 ar trebui să fie [de] aproximativ 750-760 USD [pe tonă] fob cu [un preț de] transport de 10 USD [pe tonă]”, însă că nivelul european putea fi mai ridicat cu un „preț de livrare din Europa/IQM [care] ar trebui să fie [de] 875 USD [pe tonă]”. Cu toate acestea, Comisia a explicat în înscrisurile sale, în mod plauzibil și fără a fi contrazisă în mod convingător de către reclamante în replica lor, că această referire la prețul chinezesc trebuia să fie înțeleasă în sensul că se referă la prețurile oferite de exportatorii chinezi clienților lor australieni, iar nu la vânzările efectuate pe piața chineză ca atare.
- 163 În aceste condiții, Comisia era întemeiată să considere că China și Rusia nu făceau parte din zonele geografice vizate de înțelegere. Așadar, fără a săvârși nicio eroare de drept, Comisia a stabilit sfera geografică a pieței în decizia atacată în temeiul punctului 18 din Orientările din anul 2006.

164 În consecință, primul aspect al celui de al treilea motiv trebuie să fie respins.

3. Cu privire la valoarea pieței și a vânzărilor de fluorură de aluminiu în SEE

- 165 Considerentul (33) al deciziei atacate prevede că valoarea pieței fluorurii de aluminiu în SEE se întemeiază pe estimările furnizate de membrii înțelegerii drept răspuns la solicitările de informații ale Comisiei din 11 și din 14 aprilie 2008.
- 166 Drept răspuns la aceste solicitări, Fluorsid a indicat, mai întâi, în luna aprilie 2008, că această valoare a pieței era de 73 195 200 de euro și, ulterior, la 16 mai 2008, că aceasta era de 46 920 000 de euro.

- 167 În primul rând, cu privire la argumentul reclamantelor potrivit căruia cifrele furnizate în luna mai 2008 ar fi fost mai relevante și ar fi trebuit să determine Comisia să le înlocuiască pe cele furnizate de Fluorsid în luna aprilie 2008, trebuie să se constate că reclamantele nu au fost în măsură să formuleze o explicație suficient de detaliată și de plauzibilă în susținerea argumentului lor. Acest argument este cu atât mai puțin convingător cu cât datele furnizate inițial de Fluorsid, și anume 73 195 200 de euro, erau foarte apropiate de cele furnizate de IQM – și anume 75 000 000 de euro – și de ICF – și anume 82 057 530 de euro – și că doar Boliden precisase un quantum foarte redus, și anume 53 000 000 de euro, ca valoare a pieței fluorurii de aluminiu în SEE. Or, reclamantele nu au reușit să furnizeze o explicație plauzibilă pentru această aliniere *in tempore suspecto* a datelor furnizate de Fluorsid cu cele furnizate de Boliden și nici nu au susținut suficient considerația potrivit căreia cifrele din luna mai 2008 erau mai fiabile decât cele din luna aprilie 2008. În această privință, reclamantele s-au limitat să precizeze că diferența dintre aceste cifre se explica printr-o evaluare diferită a consumului de fluorură de aluminiu în SEE, care nu ar fi de 25 kg pe tonă, astfel cum îl estimaseră ele pentru stabilirea cifrelor din luna aprilie 2008, ci de 16 kg pe tonă, ceea ce ar diminua valoarea pieței fluorurii de aluminiu în SEE. Or, această afirmație vagă a reclamantelor nu este deloc susținută de elemente de probă. Prin urmare, reclamantele nu au demonstrat corespunzător cerințelor legale că cifrele din luna mai 2008 erau mai relevante decât cele din luna aprilie 2008. În aceste condiții, Comisia a fost întemeiată să își bazeze estimarea pe media aritmetică a cifrelor furnizate de membrii înțelegerii în luna aprilie 2008, pe care a rotunjit-o.
- 168 Astfel, în absența unui temei valabil care să o determine să se încreadă în cifrele furnizate de Fluorsid în luna mai 2008, Comisia a putut în mod rezonabil să se bazeze pe cifrele furnizate de Fluorsid în luna aprilie 2008 ca fiind cele mai bune cifre disponibile în sensul punctului 15 din Orientările din anul 2006 pentru a estima valoarea pieței fluorurii de aluminiu în SEE.
- 169 Pe de altă parte și cu titlu suplimentar, cu privire la interesul reclamantelor de a contesta neluarea în considerare a valorii pieței fluorurii de aluminiu în SEE, astfel cum a fost comunicată de acestea în luna mai 2008, trebuie amintit că, în temeiul punctului 22 din Orientările din anul 2006, pentru a decide dacă proporția din valoarea vânzărilor care trebuie luată în calcul într-un anumit caz în vederea stabilirii quantumului de bază al amenzii ar trebui să se situeze la limita inferioară sau la cea superioară a intervalului de 0 %-30 % din valoarea respectivă, Comisia ține seama de un anumit număr de factori, precum natura încălcării, cota de piață cumulată a tuturor părților în cauză, sfera geografică a încălcării și punerea în aplicare sau nu a încălcării.
- 170 Cu privire la cota de piață cumulată a tuturor părților în cauză, Comisia a considerat, mai întâi, în decizia atacată, pe baza cifrelor furnizate de destinatarii deciziei atacate, că valoarea vânzărilor în SEE în anul 2000 ale diviziei „Noralf” a Boliden se ridica la 12 731 118 euro [considerentul (9) al deciziei atacate], cea a vânzărilor efectuate de Fluorsid la 2 717 735 de euro [considerentul (15) al deciziei atacate], iar cea a vânzărilor efectuate de ICF la 8 146 129 de euro [considerentul (25) al deciziei atacate]. IQM nu a vândut fluorură de aluminiu în SEE în anul 2000 [considerentul (29) al deciziei atacate]. Astfel, valoarea totală a vânzărilor cumulate ale destinatarilor deciziei atacate care au efectuat vânzări în SEE în anul 2000 se ridica la 23 594 982 de euro.
- 171 În continuare, Comisia a evaluat valoarea totală a vânzărilor de fluorură de aluminiu în SEE în anul 2000 la 71 600 000 de euro, media cifrelor indicate de membrii înțelegerii. Din aceasta, Comisia a dedus o cotă de piață cumulată a destinatarilor deciziei atacate de 33 % pe piața SEE [considerentul (33) al deciziei atacate].
- 172 În sfârșit, la momentul stabilirii quantumului de bază al amenzii în temeiul proporției din valoarea vânzărilor, Comisia a precizat că a luat în considerare împrejurarea potrivit căreia cota de piață cumulată în SEE în anul 2000 a destinatarilor deciziei atacate nu depășise 35 % [considerentul (237) al deciziei atacate].

- 173 Având în vedere considerațiile de mai sus, trebuie observat că faptul că Comisia a luat în considerare cifrele din luna aprilie 2008, iar nu pe cele din luna mai 2008, a fost benefic pentru reclamante. Într-adevăr, cota de piață în SEE a destinatarilor deciziei atacate este cu atât mai redusă cu cât valoarea totală a pieței este mai mare și invers. Astfel, valoarea cumulată a vânzărilor membrilor înțelegerii de 23 594 982 de euro reprezintă aproximativ 33 % din valoarea totală a vânzărilor de fluorură de aluminiu în SEE în anul 2000, care era de 71 600 000 de euro, potrivit indicațiilor furnizate de Fluorsid în luna aprilie 2008. Cu toate acestea, dacă s-ar întemeia pe valoarea totală a vânzărilor de fluorură de aluminiu în SEE în anul 2000, care se ridică la 46 920 000 de euro, astfel cum a fost indicată de Fluorsid în luna mai 2008, valoarea medie a pieței ar fi de 64 244 250 de euro, iar proporția valorii vânzărilor efectuate de destinatari ar fi mai ridicată, și anume aproximativ 37 %, ceea ce ar fi fost mai puțin favorabil reclamantelor.
- 174 În consecință, trebuie respinsă critica reclamantelor întemeiată pe neluarea în considerare a valorii pieței de fluorură de aluminiu în spațiul SEE, astfel cum a fost comunicată de acestea în luna mai 2008, în vederea calculării cuantumului de bază al amenzii.
- 175 În al doilea rând, cu privire la o pretinsă nemotivare, trebuie amintite principiile care reglementează obligația de motivare aflată în sarcina Comisiei, astfel cum au fost enunțate la punctul 100 de mai sus.
- 176 În această privință, este suficient să se constate că, întemeindu-se în considerentul (33) al deciziei atacate pe cifrele care reprezentau valoarea pieței fluorurii de aluminiu în SEE, astfel cum au fost furnizate în special de Fluorsid în luna aprilie 2008, Comisia a considerat implicit că cifrele furnizate tardiv de Fluorsid în luna mai 2008 nu erau relevante. Având în vedere că, în scopul acestei estimări a valorii pieței fluorurii de aluminiu în SEE, IQM și ICF, precum și, inițial, reclamantele furnizaseră cifre de același ordin de mărime, reclamantele au fost în măsură să înțeleagă abordarea reținută în această privință de Comisie în decizia atacată, ceea ce le-a permis să o conteste în instanță, iar Tribunalului să își exercite controlul asupra legalității pe fond a deciziei menționate. În această privință, Tribunalul amintește că, deși, în temeiul articolului 253 CE, Comisia este obligată să menționeze elementele de fapt și de drept de care depinde justificarea deciziei și considerentele juridice care au determinat-o să o adopte, această dispoziție nu impune Comisiei să discute toate aspectele de fapt și de drept care ar fi fost examinate în cursul procedurii administrative (Hotărârea VBVB și VBBB/Comisia, punctul 100 de mai sus, punctul 22, Hotărârea Belasco și alții/Comisia, punctul 100 de mai sus, punctul 55, Hotărârea Volkswagen/Comisia, punctul 100 de mai sus, punctul 127, și Hotărârea Romana Tabacchi/Comisia, punctul 100 de mai sus, punctul 233). Acest aspect este cu atât mai mult valabil atunci când, precum în speță, partea în cauză furnizează tardiv astfel de elemente, chiar *in tempore suspecto*, și atunci când elementele menționate le contrazic pe cele furnizate inițial de aceasta.
- 177 În consecință, critica întemeiată pe nemotivare trebuie respinsă.

4. Cu privire la stabilirea cuantumului amenzii

- 178 În măsura în care reclamantele contestă în mod general legalitatea stabilirii de către Comisie a nivelului amenzii, trebuie amintit, mai întâi, că în mod corect Comisia a constatat în decizia atacată existența unei înțelegeri, la care reclamantele au participat. Pe de altă parte, Comisia a demonstrat corespunzător cerințelor legale că acordul convenit cu ocazia reuniunii de la Milano fusese continuat în cel de al doilea semestru al anului 2000 și că, în consecință, înțelegerea fusese efectiv pusă în aplicare de destinatarii deciziei atacate, inclusiv de reclamante [a se vedea punctele 79-101 de mai sus și considerentul (239) al deciziei atacate].
- 179 În continuare, trebuie arătat că, în conformitate cu punctul 23 din Orientările din anul 2006, Comisia era întemeiată să considere că în speță era vorba despre o încălcare care a constat între altele într-un acord orizontal de stabilire a prețurilor, care, prin însăși natura sa, se numără printre restrângerile cele mai grave ale concurenței [considerentul (236) al deciziei atacate].

180 Prin urmare, fără a săvârși nicio eroare, Comisia a aplicat punctul 25 din Orientările din anul 2006, care prevede că, „independent de durata participării unei întreprinderi la încălcare, Comisia include în cuantumul de bază o sumă între 15 % și 25 % din valoarea vânzărilor [...], pentru a descuraja întreprinderile chiar și să participe [între altele] la acorduri orizontale de fixare a prețului [și] de împărțire a pieței”, și a ținut seama în special de factori precum natura încălcării, cota de piață cumulată a tuturor participanților, sfera geografică a încălcării și punerea în aplicare sau nu a încălcării, astfel cum se prevede la punctul 22 din Orientările din anul 2006.

181 În decizia atacată, Comisia a considerat că cota de piață cumulată în SEE a membrilor înțelegerii nu depășise 35 % în anul 2000 [considerentul (237) al deciziei atacate, cu trimitere la considerentul (33) al acesteia] și că sfera geografică a încălcării era mondială [considerentul (238) al deciziei atacate, cu trimitere la considerentul (136) al acesteia]. În plus, Comisia a precizat că a luat în considerare o cotă de piață mai redusă de 35 %, pentru a stabili la 17 % proporția din valoarea vânzărilor reclamantelor, care trebuia să servească pentru fixarea cuantumului de bază al amenzilor care urmau să fie aplicate [considerentul (240) al deciziei atacate]. Or, în absența unei contestări suficient de clare și precise de către reclamante a abordării urmate în această privință în decizia atacată, trebuie concluzionat că, fără a săvârși nicio eroare, Comisia a reținut aceste elemente pentru a stabili nivelul amenzii.

182 Prin urmare, critica întemeiată pe calcularea greșită a nivelului amenzii trebuie respinsă.

183 În consecință, și al treilea motiv trebuie să fie respins.

184 Având în vedere toate considerațiile de mai sus, concluziile privind anularea trebuie respinse în totalitate. În plus, în ceea ce privește cererea, prezentată cu titlu subsidiar, prin care se urmărește modificarea cuantumului amenzii impuse reclamantelor, având în vedere în special considerațiile precedente, Tribunalul, în exercitarea competenței sale pe fond, nu trebuie să admită această cerere.

185 În consecință, acțiunea trebuie respinsă în totalitate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

186 Potrivit articolului 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât reclamantele au căzut în pretenții, se impune obligarea acestora la plata cheltuielilor de judecată, potrivit concluziilor Comisiei.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera întâi)

declară și hotărăște:

- 1) Respinge acțiunea.**
- 2) Obligă Fluorsid SpA și Minmet financing Co. să suporte propriile cheltuieli de judecată, precum și cheltuielile de judecată efectuate de Comisia Europeană.**

Azizi

Labucka

Frimodt Nielsen

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 18 iunie 2013.

Semnături

Cuprins

Istoricul cauzei	2
I – Situația de fapt	2
II – Decizia atacată	3
A – Dispozitivul deciziei atacate	3
B – Motivarea deciziei atacate	4
1. Cu privire la sectorul fluorurii de aluminiu	4
2. Cu privire la reuniunea de la Milano și la punerea în aplicare a înțelegerii.....	4
3. Cu privire la aplicarea articolului 81 alineatul (1) CE și a articolului 53 alineatul (1) din Acordul privind SEE.....	5
4. Cu privire la durata încălcării	5
5. Cu privire la stabilirea cuantumului amenzii	6
6. Cu privire la circumstanțele atenuante	7
Procedura și concluziile părților	7
În drept.....	8
I – Cu privire la admisibilitate	8
A – Observație introductivă	8
B – Cu privire la întinderea acțiunii.....	8
C – Cu privire la admisibilitatea acțiunii formulate de Minmet	8
II – Cu privire la fond	11
A – Rezumatul motivelor de anulare	11
B – Cu privire la primul motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 81 CE	12
1. Observații introductive	12
2. Amintirea conținutului deciziei atacate	13
3. Cu privire la proba încălcării.....	14
C – Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare	18
1. Observații introductive	18

2. Cu privire la pretinsa încălcare a dreptului la apărare în legătură cu documentele referitoare la contactele ulterioare reuniunii de la Milano	20
a) Cu privire la pretinsa încălcare a dreptului la apărare legată de „cadrul temporal” al încălcării	23
b) Cu privire la pretinsa încălcare a dreptului la apărare legată de cererea formulată de Fluorsid de reducere a cuantumului amenzii, precum și cu privire la pretinsa nemotivare	24
D – Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 23 din Regulamentul nr. 1/2003, referitor la calculul cuantumului amenzii, și a punctului 18 din Orientările din anul 2006	25
1. Observații introductive	25
2. Cu privire la sfera geografică a încălcării și la pretinsa eroare de definire a pieței	27
3. Cu privire la valoarea pieței și a vânzărilor de fluorură de aluminiu în SEE	28
4. Cu privire la stabilirea cuantumului amenzii	30
Cu privire la cheltuielile de judecată	31